

verslag

LJUBLJANA

excursie

22 04 2016

t/m

26 04 2016

KRANJ

BLED

A et A

Waarom Slovenië?

Het komt allemaal door de muziek.

Madeleine en ik maken af en toe samen muziek. Zij met dwarsfluit en ik op de piano.

Van klassiek tot zeer hedendaags. We zijn amateurs, maar af en toe treden we wel op.

We bespreken tussendoor alles wat ons bezig houdt. Vaak ook architectuur en soms ook AetA. Zo vertelde ik een keer dat Jan en ik een Sloveense logé - Andrej - hadden, die trots was op de Sloveense architectuur. Madeleine was er al eens geweest en ook Niek was er op architectuurexcursie. Er was veel te zien en het was prima betaalbaar. Madeleine maakte contact met Jure, die als gids bij Niek erg goed was bevallen, en met Tadej Glažar, die ze les had gegeven toen hij aan het Berlageinstituut studeerde. Ik maakte contact met Andrej, de ambassade en Boštjan Vuga. Iedereen reageerde positief. In maart gingen we op voorexcursie en waren meteen verkocht. Interessante oude en nieuwe architectuur, verschrikkelijk aardige mensen en betaalbaar onderdak, goed eten en uitstekende wijn. Kortom een ideaal AetA-excursieland. De ambassade verwees ons door naar de burgemeester van Bled, Janez Fajfar, die een rasverteller bleek te zijn. Boštjan Vuga verraste ons met zijn advies om de spectaculairste mislukking van zijn bureau te gaan bekijken en zo ontwikkelde zich een heel afwisselend programma. De ervaring van Madeleine in het voorbereiden van excursies was onmisbaar en Evy maakte een heel fraai en praktisch vouwblad met de itineraire. Harrie van Helmond bleek spontaan bereid om Madeleine, die helaas niet mee kon, te vervangen als medereisleider en penningmeester. De deelnemers aan de reis waren allemaal echte 'Amici', waardoor ook ik zelf enorm van de reis heb kunnen genieten. We wensen heel veel andere AetA-ers toe dat ze naar aanleiding van de 'reisgids' en dit verslag kennis gaan maken met dat ontzettend interessante en prettige land en haar architectuur en natuur.

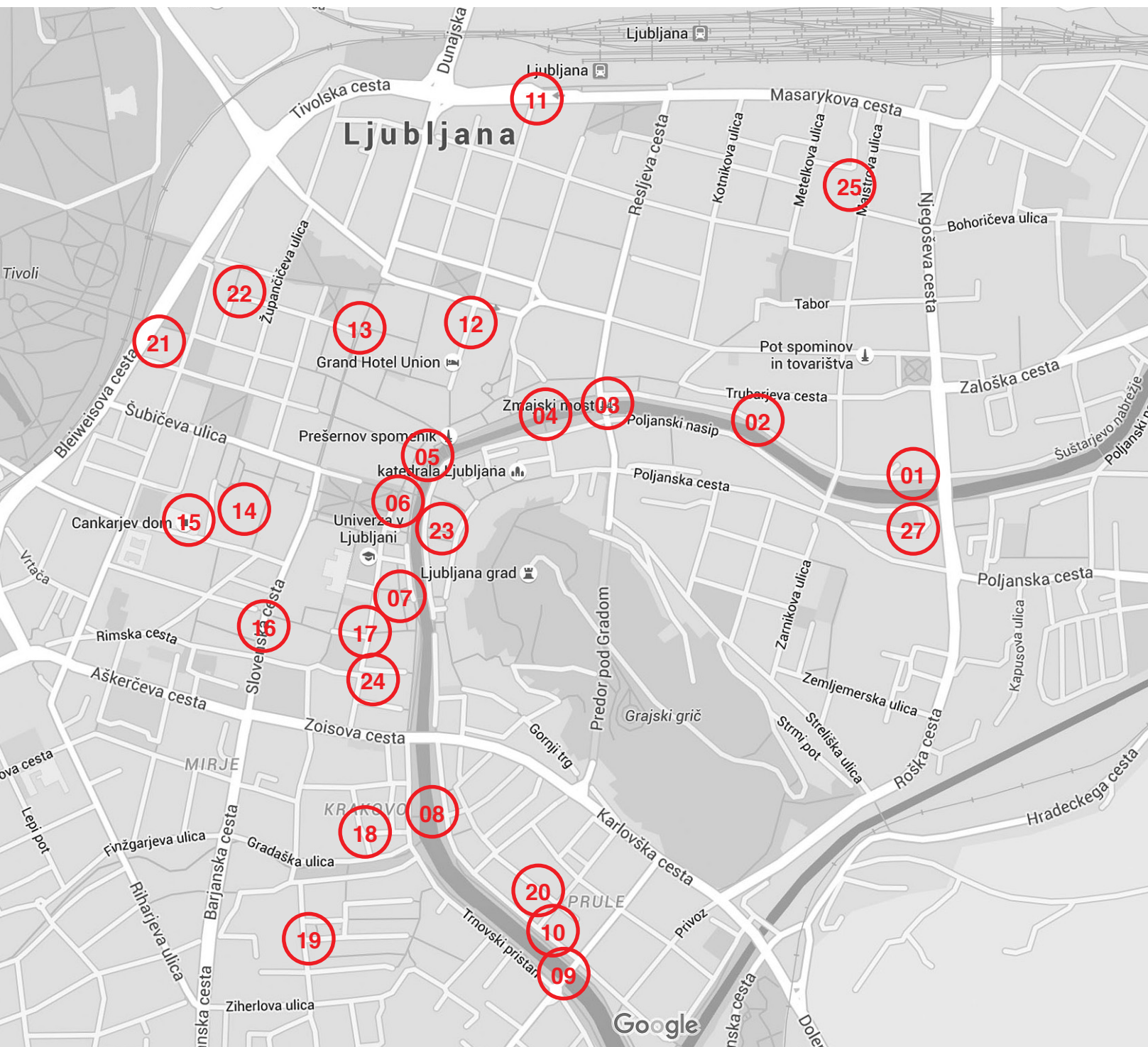
Wijnand Looise

kaart Kranj	06
kaart Ljubljana, centrum	07
kaart Bled	08
kaart Ljubljana, omgeving	09
Met zevenmijlsschappen door de geschiedenis Juliëtte Daniëls	11
Jože Plečnik (1872-1957) Aryan Sikkema	13
Klassiek urban design Loes Verhaar	15
Verbinden en accentueren Jannie Landa	17
Het laatste grote werk Joost de Haan	19
Plečnik, alsof hij zo binnenkomt... Joost de Haan	21
Edvard Ravnikar (1970-1993) Ellen van Kessel	23
Ingetogen kwaliteit Bart Duvekot	25
Woningbouw in Ljubljana e.o. Joke Vos	29
Een ongenaakbare sculptuur Harrie van Helmond	31
Mooi schoon beton: hoe doe je dat? Peter Sas	33
Kan een schuurtje architectuur zijn? Harrie van Helmond	35
OFIS arhitekti (1996 - heden) Minke Wagenaar	37
Niet altijd een succesnummer Paul Lappia	39
Alles komt ergens van... Paul Lappia	41
What is to be Done? Francisca Benthem	43
Inspiratie Arne Jacobson Josephine Lappia	47
Roeien met de riemen die je hebt? René Thijssen	49
Toetje van de reis Mechtild Linssen	51
Slovenië Hermine Thijssen	53

bruggen L J U B L J A N A

02 Graanbrug, nabij Gestri-
nova ulica. Prodecca, 2010

01

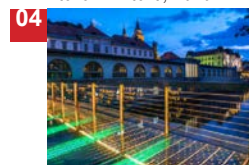

Stuw, nabij Vrazov trg,
Jože Plečnik, 1943
De voetgangersbrug is
helaas afgesloten.

03

Slagersbrug, nabij de
centrale markt, Jurij Kobe
Atelier Arhitekti, 2010

Drakenbrug, nabij Kopitar-
jeva ulica, Jurij Zaninovič,
1901. De eerste gewapend
betonbrug.

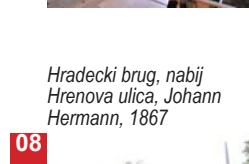
05

Vismarktbrug, nabij Ribja
trg, Arhitektura D.o.o, 2014

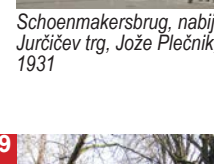

Tromostovje (drie bruggen)
nabij Prešeren trg Jože
Plečnik, 1932

Hradecki brug, nabij
Hrenova ulica, Johann
Hermann, 1867

07

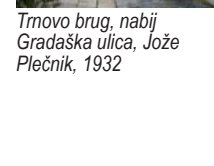

Schoenmakersbrug, nabij
Jurčičev trg, Jože Plečnik,
1931

Herinrichting oostelijke
oever Ljubljana, Trije Ar-
hitekti, 2007. Oorspronke-
lijk ontwerp Plečnik, 1931

09

Trnovo brug, nabij
Gradaška ulica, Jože
Plečnik, 1932

10

BLED

Vila Bled, Cesta svobode
26. Vinko Glanz, 1947.
Theehuisje Tito. Plečnik,

Roeiclub camping Bled.
MultiPlan arhitekti, 2010.

Jurytoren, meer Bled.
Sandra Banfi Škrbec
e.a., 2010

01

Kasteel Bled, Grajska 25.
1004

03

Vila Epos, Cesta Gorenjskega
Odreda. Jože Plečnik,
uitbreiding 1936

05

Eko-Koncept huisjes,
camping Bled. Tomaž Noč,
Katarina Arsekić, 2015

omgeving LJUBLJANA

36

Woongebouw, Podvosna
Pot. Bevk Perović, 2016

37

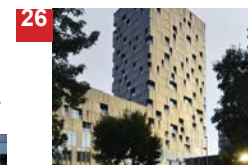
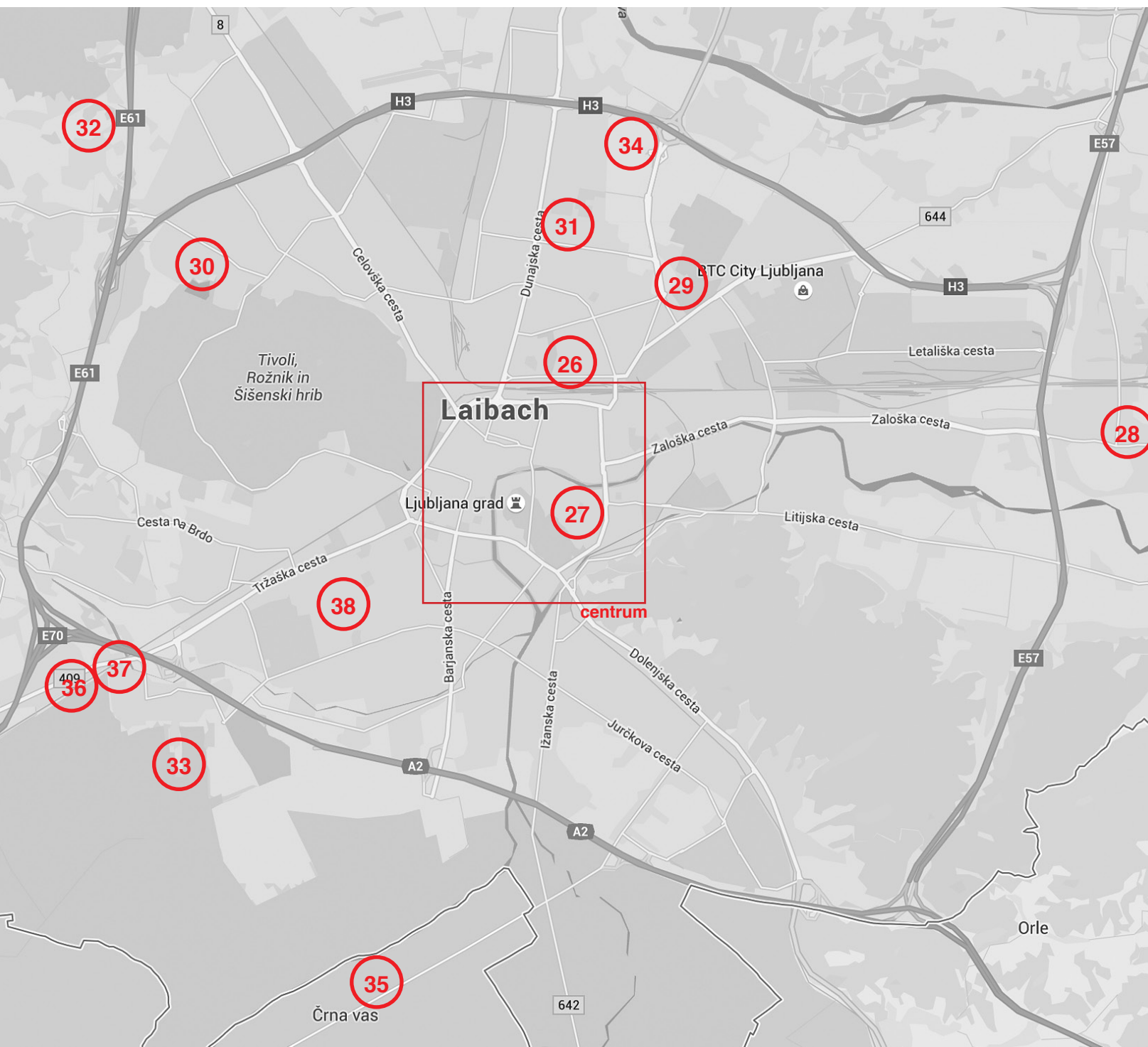
Arcadia Lightwear, Tržaška
cesta 222. Sadar+Vuga,
2000

38

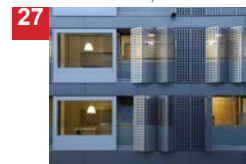

Faculty of Mathematics,
Jadranska 21. Bevk
Perović, 2006

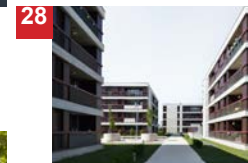
omgeving LJUBLJANA

Situla gebouw, Vilharjeva cesta. Bevk Perović, 2013

Studentenhuysvesting Poljane, Poljanski Nasip 6. Bevk Perović, 2013

Woningbouw, Polje I, II, III. Bevk Perović, 2006-15

Begraafplaats Žale, Medhmeljniki 2. Plečnik, 1936-42

Ambtsresidentie Nederland, Draga 52. Bevk Perović, 2003

CCS, Dimičeva 13. Sadar + Vuga, 1999

woongebouw Pilon, Pilonova ulica, Podutik. Bevk Perović, 2008

Woongebouw CVG, Cesta v Gorice. Bevk Perović, 2007

Stožice sportpark, Vojkova cesta 100. Sagar+Vuga, 1997-2010

St. Michaëlskerk, Črna vas 48. Plečnik, 1937-40

Typische Jugendstil-gevels, Ljubljana

Typische Jugendstil-gevels, Ljubljana

Žale kerkhof, Ljubljana. Plečnik, 1940

Plein van de Republiek, Ljubljana

St. Michaëlskerk, Ljubljana. Plečnik, 1937-40

Emona, restant van de Romeinse stadsmuur

Slovenië, Vele eeuwen grensstreek tussen Oost en West.

Het Romeinse rijk was te groot om langdurig bestuurd te worden. Het viel uiteen in het West- en het Oost-Romeinse rijk. Bestuurd vanuit Constantinopel en Rome. De breuklijn tussen beide rijken was ongeveer de huidige grens tussen Slovenië en Kroatië.

Na eeuwen van volksverhuizingen ontstonden twee grote 'multinationale' rijken: het Habsburgse en het Ottomaanse. Beiden tegenstander van nationalisme. Ook hier liep de grens ongeveer tussen Slovenië en Kroatië.

Joegoslavië was een kunstmatige samenvoeging van een aantal zeer verschillende gebieden met als hoofddoel om de verbinding van de Sovjet Unie met de Middellandse Zee te blokkeren.

Na een afschuwelijke oorlog is Joegoslavië opgesplitst. Slovenië wordt in 1991 onafhankelijk, in 1992 door de EU erkend. In 2007 wordt de euro het betaalmiddel. Kroatië is armer en heeft geen euro. De grens tussen Oost en West lijkt structureel.

Aryan Sikkema

Emona, grid Romeins castrum. Ca. 15 v. Chr.

Slovenië als zelfstandig land bestaat sinds 25 juni 1991 en kent dus een relatief korte historie. Het gebied waar Slovenië ligt, het oostelijk deel van de Alpen, is al heel lang bewoond en kent een roerige geschiedenis. De eerste sporen van bewoning dateren uit de vroege steentijd, zo'n 45.000 jaar v. Chr. De Kelten vestigen zich in de 4e eeuw v. Chr. in dit gebied, toen Noricum geheten. Dit duurt tot het gebied in de 1ste eeuw v. Chr. bij het Romeinse Rijk wordt gevoegd. De Romeinen hebben de eerste steden gebouwd waaronder Emona, nu Ljubljana. In de 4e eeuw n. Chr., tijdens de grote volksverhuizingen, wordt het gebied overheerst door verschillende nomadenvolken. In deze periode vormen de Slovenen en Karanthenen de dominante bevolkingsgroepen. Zij stichten in 623 het vorstendom Karantanja dat gezien wordt als de eerste Sloveense staatsvorm. In 745 lijken de Franken deze staat in en wordt het westerse Christendom geïntroduceerd. Vanaf 962 maakt dit gebied deel uit van het Heilige Roomse Rijk.

Vanaf de 14e eeuw, toen de Habsburgse hertogen het erfelijk keizerschap van het Duitse Rijk verwierven, behoort het Sloveense gebied tot het Habsburgse Rijk. De stad Ljubljana zou onder de naam Laibach zes eeuwen onderdeel van de Oostenrijks-Habsburgse cultuursfeer blijven. In 1918 wordt het gebied gevoegd bij het nieuwe Koninkrijk Joegoslavië en worden de grenzen van Slovenië vastgelegd. Aan de eeuwenlange Duitstalige invloed wordt een einde gemaakt door de slovenisering van het onderwijs en het openbaar bestuur. Onder de bezetting van 1941 tot 1945 willen de nazi's met germaniseringsprogramma's de Slovenen weer opvoeden tot Duitsers. Het verzet onder leiding van het Sloveense Bevrijdingsfront, zoekt voor een deel aansluiting bij de partizanen van Tito. Op 10 augustus 1945 wordt Slovenië als een van de zes republieken bij de Socialistische

Federatieve Volksrepubliek Joegoslavië ingelijfd. Slovenië was de welvarendste republiek in de naoorlogse Joegoslavische federatie. Na een volksraadpleging eind 1990 over de vraag of Slovenië onafhankelijk moest worden (een overgrote meerderheid van 88% van de Slovenen stemden vóór), verklaarde Slovenië zich op 25 juni 1991 onafhankelijk van Joegoslavië. Op 1 mei 2004 trad het land toe tot de Europese Unie.

Hebben de verschillende overheersers een stempel gedrukt op het hedendaagse Ljubljana en is hier nog veel van terug te zien in de stedenbouw en architectuur?

Naast de barok uit de lange Oostenrijks-Habsburgse overheersingsperiode heeft het werk van Jože Plečnik (1872-1957) een grote stempel gedrukt op Ljubljana, zijn geboortestad. Hij heeft, met name in de periode 1920 tot 1940 toen de slovenisering een belangrijke rol speelde, veel bijgedragen aan de stedenbouwkundige en architectonische ontwikkeling van deze toen bij het Koninkrijk Joegoslavië behorende staat. De vanaf 1921 in Ljubljana wonende Sloveen Jože Plečnik ontwikkelde een eigen soort 20ste-eeuws classicisme met veel eclectische elementen dat in deze periode van slovenisering - van het zoeken naar een eigenheid - paste. Echter in de periode na de Tweede Wereldoorlog in het communistische Joegoslavië was dit werk niet meer geliefd. Na de onafhankelijkheid in 1991 is er sprake van een duidelijke herwaardering. Onder zijn belangrijkste werken zijn de Tromostovje (de drie bruggen), de Nationale en Universitaire Bibliotheek, de begraafplaats van Žale en de zeer bijzondere Sint-Michaëlskerk (1937-1940) die niet iedereen bezocht heeft.

De invloed van de sobere levensstijl van Plečnik is duidelijk zichtbaar in het huis van Bevk Perović dat wij bezochten. Hij lijkt nu eenzelfde rol te gaan vervullen als Plečnik in zijn tijd.

De communistische periode is o.a. zichtbaar op het Plein van de Republiek (1960-1981) met projecten van Ravnikar.

De Ljubljanski grad is een middeleeuws architecturaal monument, waar ook sporen uit de keltische Noricumperiode zijn teruggevonden en waar de Romeinen een fort hadden. De Romeinse periode is vooral zichtbaar in de Rimski Zid (Romeinse muur). De muur met toegangspoorten in het zuiden, westen, oosten en noorden met daarbinnen straten in een rechthoekig grid, de gebruikelijke bouw voor een Romeins castrum. De zuidmuur is in de 20ste eeuw gerestaureerd door Plečnik.

De aardbeving in 1895, toen de stad zwaar beschadigd werd, bood de mogelijkheid een eigentijds imago toe te voegen aan de bestaande barok met nieuwe Art Nouveau meesterwerken. Wij zagen het gebouw van Fabiani aan de Miklosicevastraat.

En tenslotte de barok, de stad staat er vol mee. Wij bezochten de Sint-Nicolaaskathedraal. De kapucijner broeder Florentianus Ponnensis ontwierp een barokke hallenkerk nadat de vorige kerk in 1469 was afgebrand. Dit plan werd tijdens de bouw gemodificeerd en voltooid door de jezuïtische architect Andrea Pozzo. De twee klokkentorens werden volgens een ontwerp van Lombard Giulio Quaglio toegevoegd en de koepel boven de viering werd pas in 1841 gebouwd. Zo ging dat eeuwenlang.

Een stad als Ljubljana draagt vele eeuwen en vele culturen in zijn gebouwen mee.

[JD]

Žale kerkhof, 1940. Oorspronkelijke naam: Tuin van alle heiligen. Miniaturstad. Pure vormstudie met vrij gebruik van klassieke elementen, eigenzinnig toegepast. Er was veel kritiek van de functionarissen, die de tijdloze kwaliteiten niet konden zien. Veertien kapellen verwijzen naar de staties van de kruisgang. Katafalk met lessenaar voor uitvaarten met veel gasten in de open lucht. Plečnik, gestorven op 7 januari 1957 - nog voor de postmodernen - is er zelf begraven.

Kerk St. Michaël in het Moeras, 1925-39. Zeer beperkt budget. Dubbel gebruik van grond en fundering: kerk boven op woning van de priester. Het hout is geschonken. Klokrentoren is dikke muur met openingen om gewicht te besparen. Trap zonder leuning. Betonnen rioolbuizen als kolommen. Romeinse dakpannen van beton op flauw hellend zadeldak. Geen honorarium. Eigen geld t.b.v. de kunstwerken. Geld van broer t.b.v. de bouwkosten. Voltoid in 1950. Reserveklok is een metalen ring en een stok om er op te slaan. Kandelaars op standaard gemaakt van stalen staven.

Trap met fontein in Kranj 1953-55. Nabij kerk van de heilige rozenkrans. Prachtige plek in het stadje.

Vzemna. Plečnik, 1928-30. Verzekeringsmaatschappij. Met een kapel in de kelder, zodat de gasten nog even naar de mis kunnen voordat ze weer vertrekken.

Stuw 1940-43. De voetgangersbrug is sinds 2003 afgesloten. Compositie van antieke elementen uit vele beschavingen. Mesopotamië, Egypte, Griekenland, Etruskisch, rond het thema water.

Jože Plečnik (1872-1957)

Aryan Sikkema

Meubelmaker. In 1895 een jaar leerling en tekenaar bij Otto Wagner. Daarna student aan de academie in Wenen bij Wagner en Hoffmann. Invloed van Semper en Schinkel.

Hij wint de Prix de Rome en reist door Italië en vindt in Rome de ware wortels van de architectuur.

Hij neemt rond 1900 enkele jaren deel aan de Secession. Beïnvloed door Olbrich.

Geeft les aan de academies in Praag en later aan de academie van Ljubljana. Rond 1930 was hij uniek in de Europese architectuur. Provinciaal, aan de periferie van de grote trends. Gaat terug naar de bronnen van de architectuur uit Egypte, Griekenland en de Slavische volkskunst. Gebruikt dit in aangepaste vorm om de gewenste expressie van zijn projecten te bereiken. Zijn werk is rijk aan fantasie, poëzie en melodie. Voorloper van de postmodernisten. 'Pre-postmodern'. Hij bouwt in Wenen, Praag, Ljubljana en Slovenië.

Plečnik is zeer beïnvloed door Gottfried Semper (1803-1877), docent, architect, maar vooral invloedrijk als origineel denker en schrijver over de fundamenteën van architectuur en schoonheid: schoonheid en stijl ontstaan uit handwerk, materiaal en functie. De kunst(nijverheid) evolueert, vergelijkbaar met de biologische evolutie. Hij is dus een prefunctionalist, heeft invloed op Berlage, Wagner, Bauhaus, Chicago School. En ook op Plečnik. Uit de materiaaleigenschappen, de bewerkingstechniek en de functie ontstaat schoonheid. Monumenten en stijl ontstaan pas veel later, mede beïnvloed door de maatschappelijke structuur. Hij zoekt naar de oorsprong en de bronnen. Hij onderzoekt en analyseert de bouwkunst vanaf de vroegste sporen. En stond open voor nieuwe materialen en technieken. De vroegste architectuur is de vuurplaats. De omheining en de wanden worden gevlochten van takken en later geknoopt en geweven.

Mozaïekvloer is de dochter van het geweven tapijt. 'Handwerk, knopen, vlechten is bron van schoonheid'. (Gevels van Plečnik lijken vaak geweven.) Schoonheid is gekoppeld aan de menselijke figuur: symmetrie, verhoudingen, richting(en), karakter, expressie en functie. Opbouw uit twee elementen is moeilijk. Drie elementen waarvan één dominant is beter. Basis (benen t/m de heup), dominant (hoofd) en middendeel. Ongeveer het gemiddelde van de maten van basis en dominant. Je moet het ontwerp vrij laten ontstaan uit de eisen tot een onafhankelijk werkstuk, dat toch rekening houdt met de vormen uit de traditie, die de tand des tijds hebben doorstaan als uitdrukking van tijdloze principes van vormgeving. Door gebruik te maken van de grammatica van vormen die door de eeuwen zijn ontstaan blijft architectuur leesbaar en begrijpelijk voor iedereen. Je verliest geen originaliteit door eenvoudige, maar populaire elementen te gebruiken. Niet kopiëren maar opnieuw interpreteren! [AS]

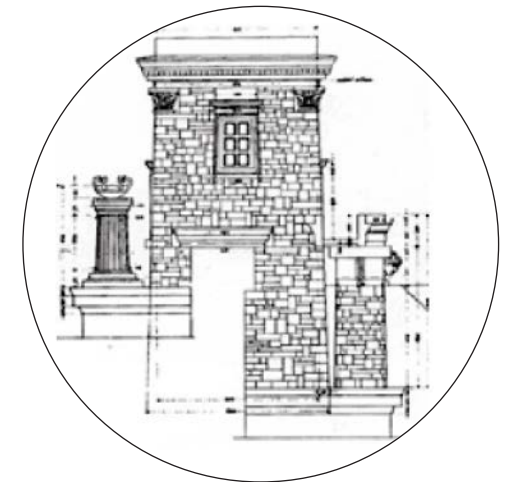
Andere belangrijke ontwerpen:

Kerk van het Heilig Hart in Praag 1928-32. Ik zag het ca. 1980. Mijns inziens inspiratie voor Michael Graves. Sociale woningbouw 1943. Een lang dak op palen. De bewoners kunnen daaronder zelf hun huis bouwen. Helaas niet uitgevoerd.

Jože Plečnik

bezochte projecten

bruggen oude stad, Ljubljana
stuw over Ljubljanica
oevers rivier Ljubljanica
stedebouwkundig plan oude stad Ljubljana
Nationale en Universiteits Bibliotheek, Ljubljana
markthal, Ljubljana
Križanke, verbouwing klooster, Ljubljana
verbouwing eigen woonhuis Ljubljana
Vzajemna, verzekeringsmij. Ljubljana
Flatiron, Ljubljana
Roman Wall, Ljubljana
St. Michaëlskerk, Ljubljana
Žale, begraafplaats, Ljubljana
Rožnovensko trappen en fontein, Kranj
gevel Prešeren theater, Kranj
Vila Epos, Bled
Vila Bled, Bled

Prešerenplein, Ljubljana

buitenruimte bij bibliotheek, Ljubljana

markthal aan de rivier, Ljubljana

'architecture meets landscape', vila Epos, Bled

subtiële groene kade, Ljubljana

stedebouwkundig plan Ljubljana, Plečnik 1943

Plečnik heeft twee stedenbouwkundige plannen gemaakt voor Ljubljana, in 1928 en 1943. Hij bouwt voort op de eerste stedenbouwkundige plannen van Maks Fabiani. Maar dé inspiratiebron voor zijn plannen is zijn bezoek aan Athene in 1928. Zijn concept voor de stedenbouwkundige plannen is om een Sloveens Athene te scheppen.

Voor mij zit de charme van zijn plannen in de combinatie van voorstellen voor landschappelijke ingrepen zoals de ontwerpen voor de rivieroever, hergebruik van historisch relicten als de Romeinse muur of de voet van een brug, het verbinden van belangrijke pleinen, inrichting van de openbare ruimte en het toevoegen van bijzondere gebouwen.

Zijn stedenbouwkundig concept voor Ljubljana als 'Sloveens Athene' kan aan de hand van zes typologieën worden beschreven, waarbij het steeds gaat om een samenhang tussen gebouw en de aangrenzende openbare ruimte: Emporium, Agora, Regia, Theater, Acropolis en Necropolis*.

In het Emporium en de Agora overlappen de functies van de markt en de politieke functies.

De gebouwen met belangrijke publieke functies liggen met hun galerijen aan de centrale open ruimte.

In Plečnik's ontwerp voor de markt komen Emporium en Agora bijeen. De drie bruggen verbinden het middeleeuwse Prešerenplein met de markt. De markt met de winkels met galerij (stoa) is geïnspireerd op de klassieke agora. Een nieuw (niet gebouwd) stadhuis moest de agora compleet maken.

De rivier is architectonisch bewerkt met beplanting, terrassen, verlichting, muren en kolommen. De 'Schoen-

makersbrug' kan gezien worden als een publiek forum, een combinatie van brug en plein.

Het 'Congresplein' met de belangrijkste stedelijke instituties is Plečnik's Regia. In 1927 maakt Plečnik een ontwerp om het zuidelijk deel te bestraten, later volgt de Gerber trap, met het mooie detail van de verlichting op de trap. Deze trap verbindt de door Plečnik herontworpen Vegovastraat - waaraan Plečnik's bibliotheek ligt - met de rivier.

Ook het theater heeft een belangrijke plek gekregen in het stedenbouwkundige concept van Plečnik. Plečnik heeft drie openluchttheaters ontworpen, de sportarena aan de Viennastraat, een amfitheater in het Tivolipark (1930, verwoest) en het Križanke Festivalcomplex. Dit laatste complex is de kroon op de Vegostraat.

Het kasteel van Ljubljana fungeert in de plannen van Plečnik als Acropolis. Hij ontwerpt zelfs een plan voor sloop van het kasteel en nieuwbouw van het Sloveense parlement, dat niet is uitgevoerd.

Plečnik's ontwerp voor Žale is zijn Necropolis. De monumentale entree van het complex is een metafoor voor de poort waar de wereld van de doden wordt gescheiden van de levenden.

Samengevat, in het werk van Plečnik krijgt het publieke leven een architectonische articulatie. Landschap, stedebouw en architectuur zijn sterk met elkaar verbonden en hebben naast een functionele ook een symbolische waarde. Daar waar de rivieroever, de drie bruggen, de markthal en het plein elkaar ontmoeten heeft dit op mij de meeste indruk gemaakt.

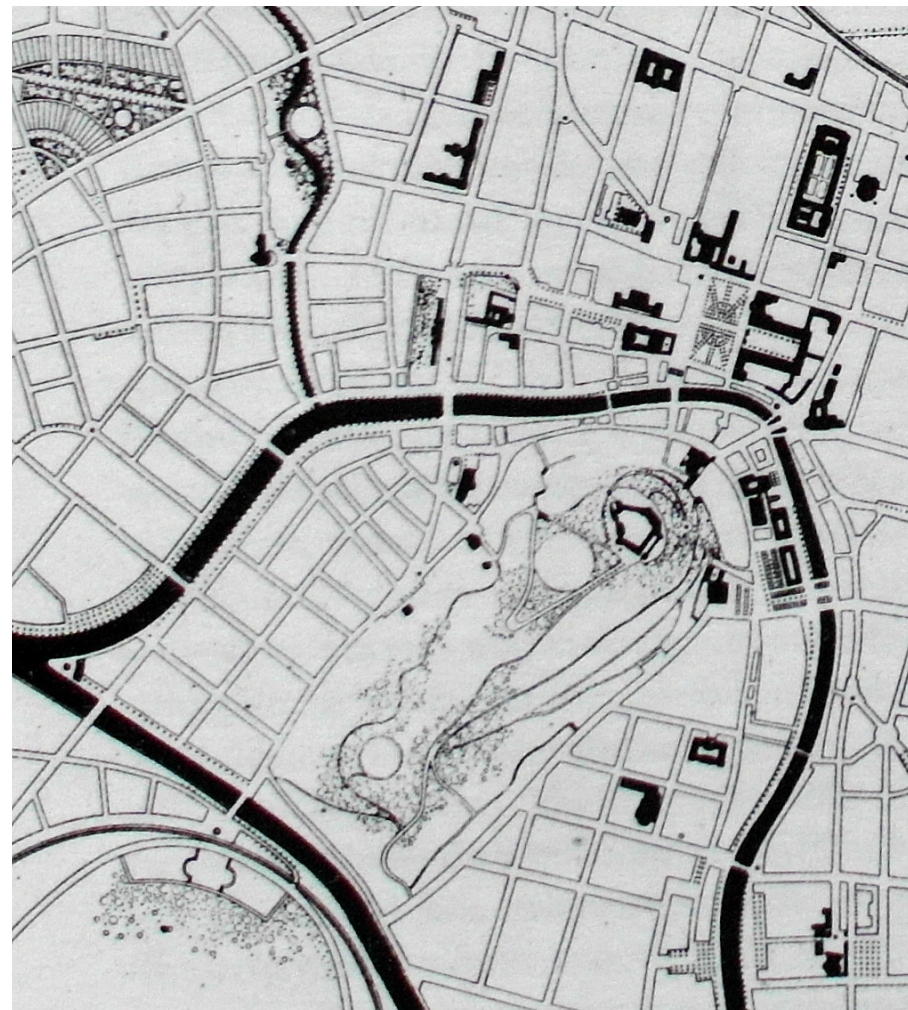
[LV]

* Plečnik's Ljubljana - Classical urban design revisited - Robert Gilkey Dyck

Križanke, voormalig klooster

Eenmaal in Ljubljana geweest, vergeet je de drie bij elkaar liggende bruggen over de rivier de Ljubljanica niet meer. Deze Tromstovje (drie bruggen) zijn rijk voorzien van balustrades. De middelste brug, van hout uit de middeleeuwen, werd een stenen brug naar ontwerp van Giovanni Pico en Plečnik zette er zijn classicistisch/modernistische handtekening op. Naast deze brug legde hij er aan beide zijden diagonaal een brug naast. De zes rijen balustrades zijn echte aandachtstrekkers. De drie bruggen zijn autovrij en werken als een afspraak- en ontmoetingsplek. Via trappen zijn de terrassen langs het water te bereiken. Tussen deze brug en de even verderop langs de oever gelegen grote markt is een overdekte verbinding van twee verdiepingen met open colonnades en een open boogconstructie, waardoor je mooie doorkijkjes hebt. Je kunt eenvoudig een verdieping hoger of lager gaan via trappen of liften om bij de markt te komen. Deze niveaus en doorkijkjes zorgen dat de wandelaar hier op een liefdevolle manier de stad beleeft. Opvallend zijn de door Plečnik mee-ontworpen bloemenkiosk op de brug en de talloze kleine winkels en restaurants langs de markt. De lampen zijn eveneens door hem ontworpen. Bij mooi weer worden de oevers van de rivier druk bezocht: er zijn hier volop verblijfplekken gerealiseerd, prachtig opgenomen in het groen. Langs de oevers zijn hier en daar bomen geplant, waardoor 's zomers schaduwrijke plekken ontstaan. Het accentueren en gebruik maken van deze niveauverschillen, het plaatsen van kolommen en ornamenten doet hij op meer plekken, zoals op het plein naast het voormalige klooster Križanke. Vooral door de combinatie met grote bomen ontstaan zo fijne plekken in de stad om te vertoeven.

Ik vond het een mooie excursie. Veel gezien en vriende-

lijke sfeer in de groep. Wat me wel opvalt is dat er geen inhoudelijke gesprekken zijn die 'bij elkaar komen'. Dat gaat eigenlijk bij alle architectuurexcursies zo die ik heb meegemaakt. Het lijkt wel een soort format met beleefdheid naar de gastheer/vrouw en naar de medereizigers. Daarmee onderscheidt het zich van andere debatten/ontwikkelingen waar de ontmoeting en uitwisseling van ideeën, reflecties, zienswijzen tot interessante nieuwe creatie kunnen komen. Ik vraag me af of het een bewuste keuze is, omdat ieder toch zijn eigen opvattingen heeft en daaraan vasthoudt? Heeft de leeftijd van de groepsleden er iets mee te maken? Wat zouden jonge mensen er van vinden die juist opgroeien met de wil om elkaar te confronteren met ideeën om tot co-creatie te komen?

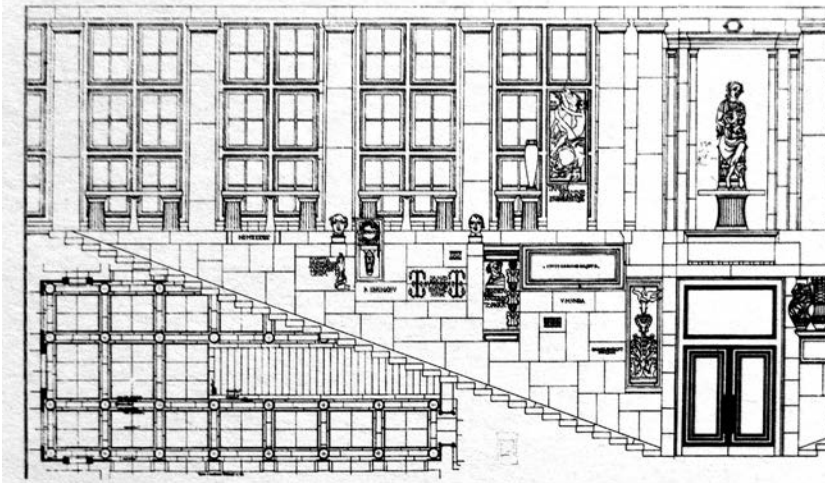
Er zijn eenvoudige mogelijkheden om mee te beginnen. B.v. vraag wie er na een bezoek aan een project in max. 3 minuten op de denkbeeldige kist wil gaan staan. Begin er b.v. mee in de bus. Bij succes kan het worden uitgebreid.

Het lijkt me voor een gastheer/vrouw ook erg leuk om wat terug te krijgen.

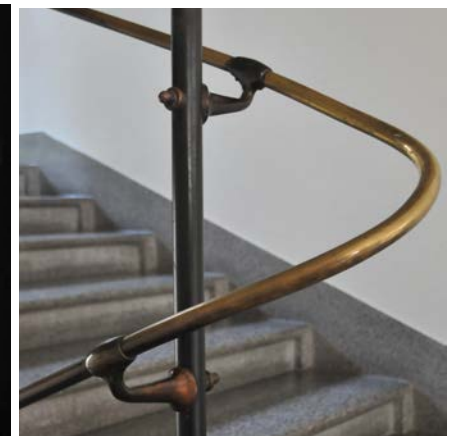
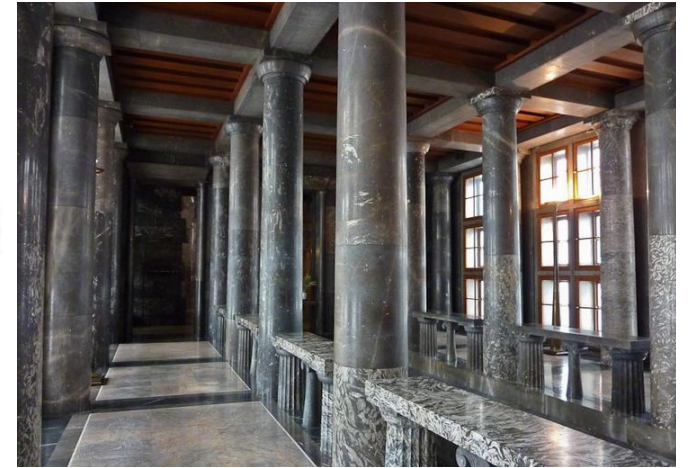
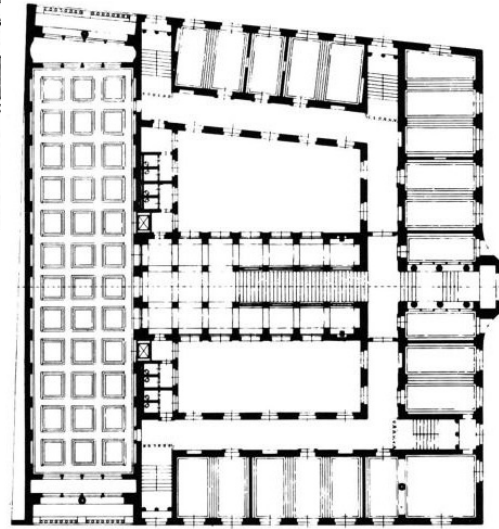
Belangrijk om constructief te zijn, maar een beetje schuurpapier toevoegen?

[JL]

269. Plan of the stairway in the university library, 1938

Het laatste grote werk

Joost de Haan

Het eerste werk dat we in Ljubljana bekeken was met een het laatste grote werk van de beroemdste architect en stedenbouwer van Slovenië: Plečnik. De bibliotheek is zijn belangrijkste werk. Na zijn opleiding bij Otto Wagner en zijn contacten met Adolf Loos en de Secession in Wenen, ontwikkelde hij vanaf 1921 in Ljubljana zijn eigen stijl waarover hij zelf schreef: 'Ik ben noch modernist noch classicist, ik observeer de stad en geef haar vorm als een ambachtsman.'

De gevels van de bibliotheek zijn opgetrokken in metselwerk en oude stukken graniet die op de locatie zijn gevonden. Samen met de erkers en het dakoverstek kreeg de gevel een gevoelige textuur 'als van een geweven stof', geheel naar de theorieën van Gottfried Semper. De ingang legde Plečnik niet aan de hoofdstraat maar in een zijstraatje dat in de richting van de rivier loopt. De koperen ingangsdeur met deurklinken in de vorm van paardenhoofden, geeft toegang tot een onverwacht monumentale trap met grote kolommen van zwart marmer,

die - als het pad naar kennis - in één keer naar het licht leidt: naar de leeszaal. Deze hoge leeszaal ligt haaks op de trap en is - als contrast - geheel in hout uitgevoerd. Plečnik ontwierp de houten leestafels op natuurstenen voet met bijbehorende bureaulampen evenals al het overige meubilair. Het vier verdiepingen hoge gebouw vormt een ongelijkzijdige rechthoek binnen het stedelijk grid van het oudste, Romeinse, deel van de stad. Binnen het blok ontwierp Plečnik twee patio's aan weerszijden van de trap.

Overall in het gebouw zijn fraaie details in hout, brons en marmer te bewonderen. De bibliotheek werd in 1941 in gebruik genomen. Drie jaar later stortte een Duits jachtvliegtuig op het gebouw en pas ver na de oorlog werd de reparatie voltooid. Deze crash leidde symbolisch het einde in van Plečnik's carrière: tijdens het communistische bewind van Tito raakte de man die Ljubljana vorm gaf uit de gratie.

[JdH]

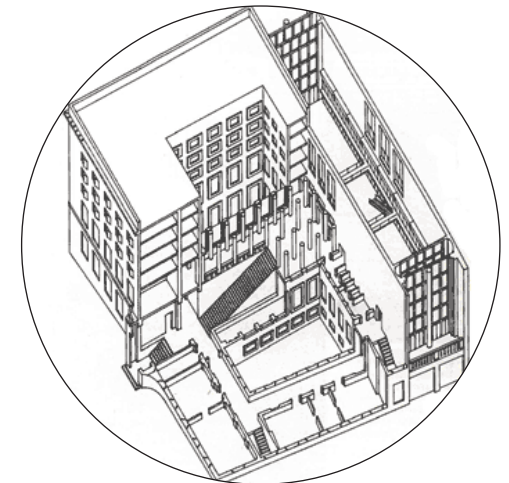
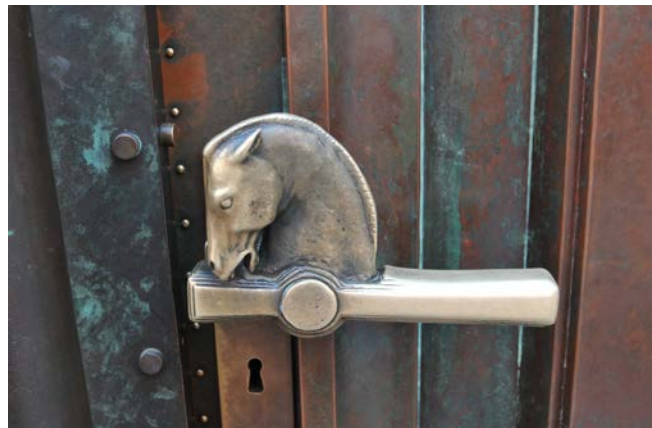
L J U B L J A N A

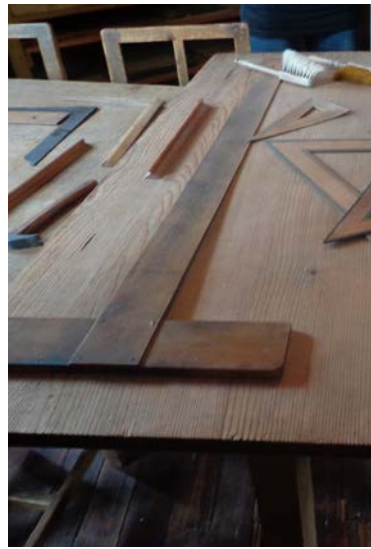
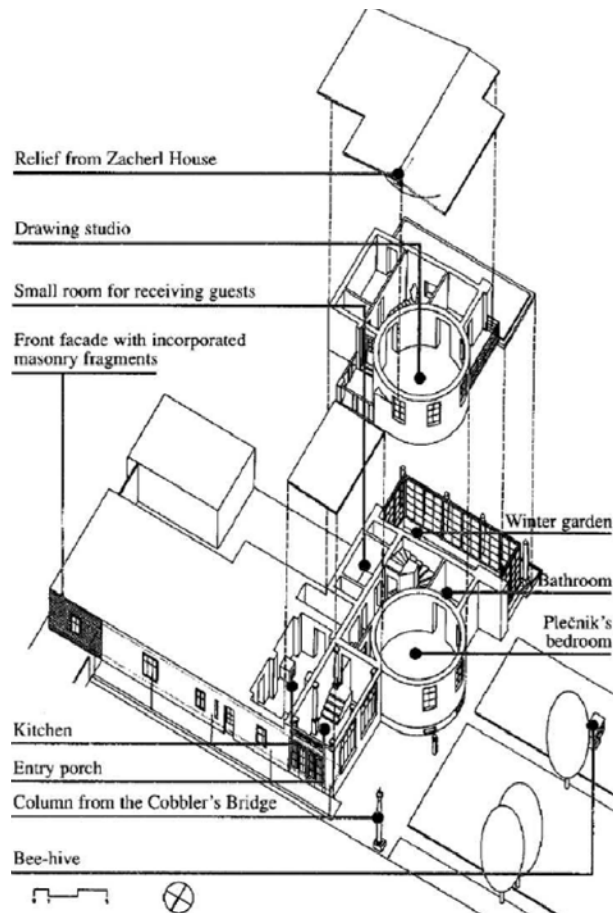
Nationale en Universiteitsbibliotheek
Turjaška ulica 1, Ljubljana
Jože Plečnik
1936-1941

19

[meer info](#)

*Architecture + Urbanism, issue 10/12 nr. 483
nummer over Plečnik*

Plečnik, alsof hij zo binnenkomt...

Joost de Haan

Een bezoek aan Plečnik's huis is vooral de moeite waard omdat je kunt zien hoe de architect er leefde en werkte. Al zijn spullen zijn op hun oorspronkelijke plek te zien. In 1915 kocht Plečnik's broer, die priester was, een huis naast de kerk in het dorpje Trnovo, net buiten Ljubljana. De bedoeling was dat de hele familie er zou gaan samenwonen, maar dat is er nooit van gekomen. Tot zijn dood leefde hij er samen met zijn huishoudster als een asceet, geheel toegewijd aan de godsdienst en de architectuur. Als jonge man omschreef hij zijn ideale woning; 'Een toren, een ezel, ik en mijn tuin', en ja hoor in 1924 ontwierp hij een ronde aanbouw bij het huis. Een simpel stalen afdak leidt van de straat naar de entree, die tevens dienst doet als lapidarium, met fragmenten van zuilen, ornamenten en beeldhouwwerken. Het oorspronkelijke impluvium naar Romeins voorbeeld kreeg vrij snel een glazen afdichting. De ronde ruimte op de begane grond is zijn slaap- en werkkamer met uitzicht op de tuin. Ik vind de ruimte niet erg geslaagd in tegenstelling tot het trappenhuis dat ons naar de verdieping leidt. De

ronde ruimte boven bevat zijn atelier waar soms ook een tekenaar hem assisteerde. Tekenplanken, gummetjes, tekenhaken, ganzenveren, pennen, brillen; 't is net of je hem zelf ziet zitten werken. In 1929 ontwierp Plečnik een wintertuin tegen zijn nieuwbouw, om zijn planten neer te zetten en van het uitzicht op de omringende tuin te genieten. Een gemetselde kachel moest de glazen ruimte enigszins verwarmen. De vloeren zijn belegd met een mozaïek van overgebleven stukken natuursteen, en heel bijzonder zijn de ter plekke gemaakte kozijnen van gewapend beton. Buiten dragen een aantal forse kolommen het, met gegalvaniseerd staal afgedekte, dak. Plečnik's huis was zijn laboratorium om nieuwe materialen en ontwerpen te testen. Zo heeft de nieuwe voorgevel aan de straat het karakter van zijn bekendste werk, de bibliotheek. In het metselwerk zijn stukken natuursteen en klassieke ornamenten verwerkt. Achter deze gevel is een mooie expositie over Plečnik's leven en werk te zien.

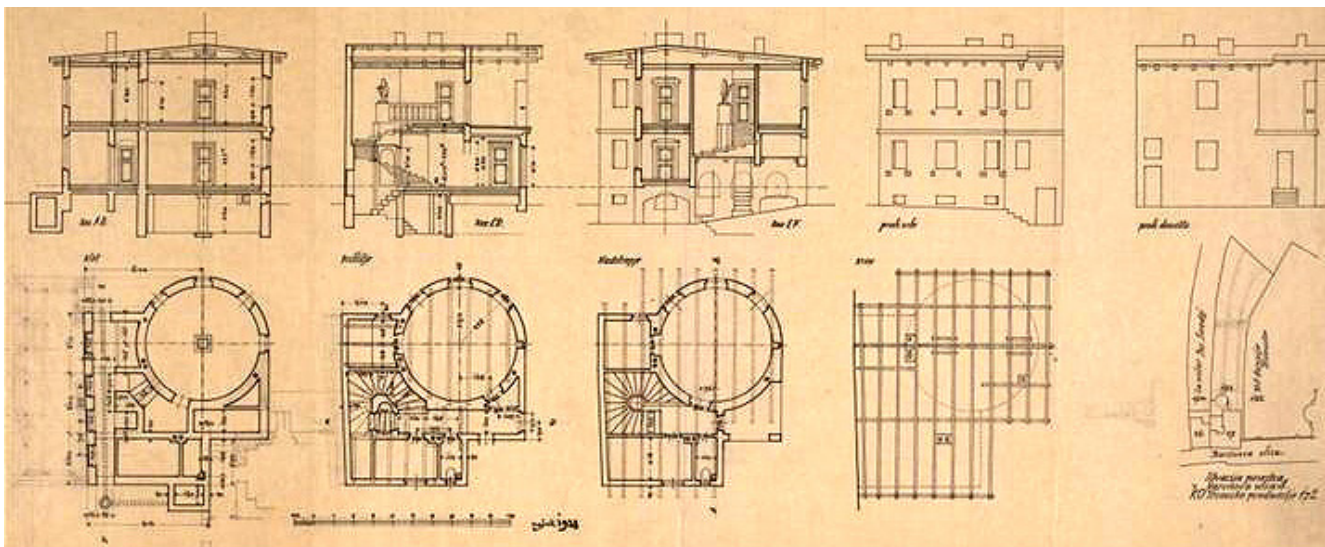
[JdH]

L J U B L J A N A

Woonhuis Plečnik
Karunova ulica 4, Ljubljana
bestaand huis verbouwd door Plečnik
1927-1930

21

meer info
Architecture + Urbanism, issue 10/12 nr. 483
nummer over Plečnik

Ferant Garden

Plein van de Republiek

restaurant Dabuda

Stadhuis Kranj

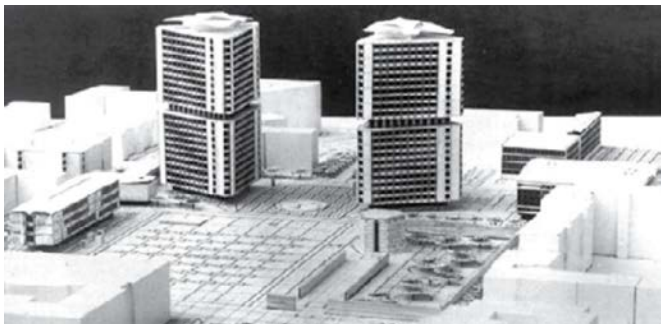
hotel Creina, Kranj

Edvard Ravnikar (1970-1993)

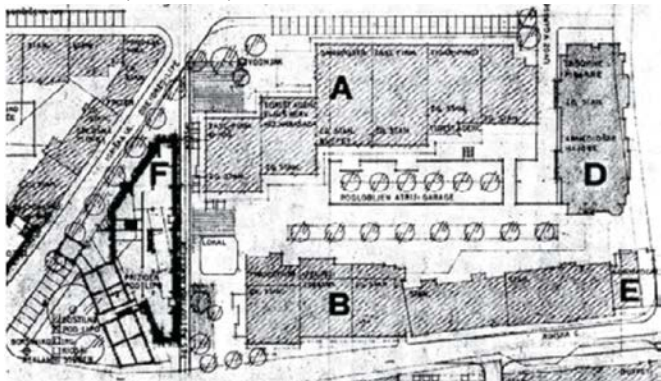
Ellen van Kessel

Tijdens onze reis hebben we verschillende projecten van de Sloveense architect Edvard Ravnikar bezocht. Ravnikar (4 december 1907 - 23 augustus 1993) was een student van Plečnik en werkte daarna in 1939 bij het bureau van Le Corbusier. Hij werd in de jaren vijftig hoogleraar Architectuur aan de Universiteit van Ljubljana en leidde een nieuwe generatie architecten op. Ravnikar heeft uiteenlopende projecten in Ljubljana ontworpen zoals het Museum voor Moderne Kunst, diverse woningbouwprojecten en het plein van de Republiek (1960-1981). Mij spraken vooral aan: Ferant Garden (1975) en de uitbreiding van het gemeentehuis in Kranj (1958-60). De drie flatgebouwen van Ferant Garden liggen op een voormalige tuin van de monniken. De naam herinnert daar nog aan. Bijzonder is dat de gebouwen verwantschap tonen met het brutalisme en het structuralisme,

Plein van de Republiek - maquette

Ferant Garden - situatie

maar tegelijkertijd ook historiserend zijn met een bakstenen gevelbekleding. Er zijn ruimten voor ontmoeting, een hangende tuin en planten. De derde flat heeft een sterke basis die niet geheel op de grond komt vanwege de Romeinse overblijfselen en een prominent half rond bouwdeel gelijkend op een basilica.

Het gemeentehuis in Kranj is eenvoudig maar met mooie details zoals de bijzondere zuilen en de sierlijke regenwaterafvoerpijpen aan de zijkant (Ravnikar besteedt trouwens vaker, ook bij zijn andere gebouwen aandacht aan dit detail).

Enigszins megalomaan (voor mij althans) was het administratieve complex aan het enorme Plein van de Republiek (voorheen Plein van de Revolutie, gebouwd tussen 1962-1983). Ravnikar won de prijsvraag in 1959, uitgeschreven door het gemeentebestuur van Ljubljana. Het plein was bedoeld om er een Monument voor de Revolutie op te richten. Ravnikar moest zijn ontwerp enkele malen aanpassen. Uiteindelijk werd het een enorm plein met twee driehoekige hoge flatgebouwen. De Ljubljanska Bank werd gehuisvest in één van de flatgebouwen. Ravnikar paste het plan aan en ontwierp een paviljoenachtige structuur voor de bankfunctie op de begane grond. De bouw werd gefaseerd uitgevoerd: de ondergrondse garages en een Maximarket (geopend in 1971) en het Cankarjev dom Cultureel en congrescentrum (1977-1983). Uit de tekeningen van Ravnikar komt naar voren dat het plein ook als ontmoetingsplaats bedoeld was. Toen wij er waren viel mij op hoe weinig mensen er in de openbare ruimte verbleven. Ik voelde mij er nietig bij, volgens mij ook strokend met het communistisch regime waaronder het plein met de gebouwen is aangelegd (de staat is alles, het individu niets). Maar indrukwekkend is het zeker.

[EvK]

Edvard Ravnikar

Ferant Garden
Slovenska cesta / Rimska cesta, Ljubljana
1975

Cankarjev dom congrescentrum 23
Plein van de Republiek, Ljubljana
1982

Plein van de Republiek, Ljubljana
1960-1981

Aziatisch restaurant Dabuda
onderdeel van Maximarket
šubičeva ulica 1a, Ljubljana
1970

uitbreiding gemeentehuis
Slovenski trg, Kranj
1958-1960

Department store
Slovenski trg, Kranj
1972
(onherkenbaar verbouwd)

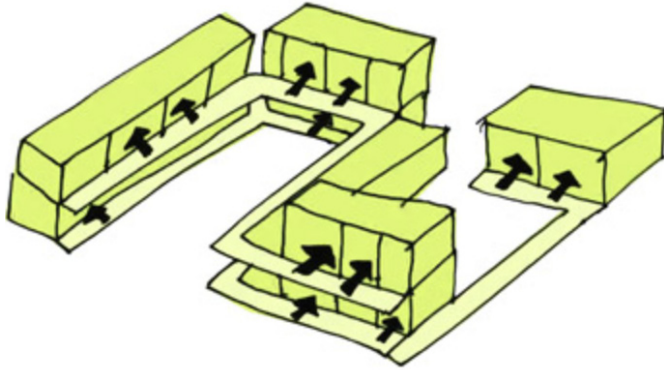
Hotel Creina
Koroška cesta 5, Kranj
1970

meer info

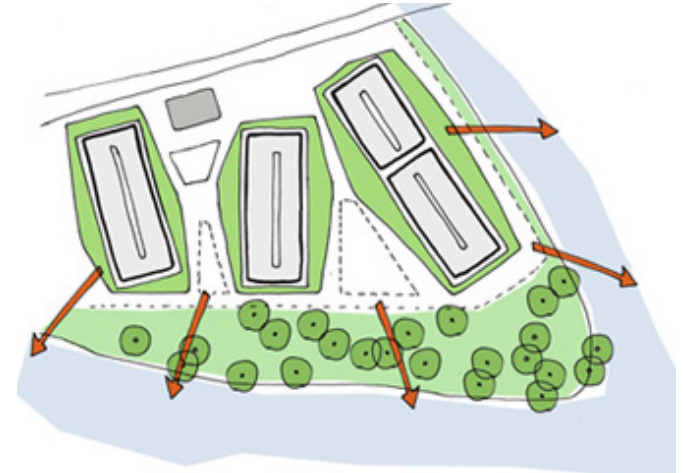
[PDF]Edvard Ravnikar's Liquid
Modernism - Association of Collegiate ...
apps.acsa-arch.org/resources/proceedings/.../streamfile.aspx?...

Woningen CVG (Cesta v Gorice), Ljubljana - ontsluiting woningen

24

Woningen Sotočje, Kranj - zichtlijnen

Polje III <http://afasiaarchzine.com/2016/01/bevk-perovic-6/bevk-perovic-housing-polje-iii-ljubljana-69/>

Polje I

Polje III

Polje II

Ingetogen kwaliteit

Bart Duvekot

Jože Plečnic heeft in het interbellum een groot architectonisch stempel gedrukt op het moderne Slovenië en dat doet nu het in 1997 opgerichte bureau van Matija Bevk en Vasa Perović.

Met name op het gebied van (sociale) woningbouw heeft het bureau een nieuwe standaard gedefinieerd door een zorgvuldige ordening van volumes op het kavel met aandacht voor de kwaliteit van de openbare ruimte.

De veelal door gewonnen prijsvragen gerealiseerde woningbouwprojecten laten een constante kwaliteit zien op deze aspecten, van het CVG-complex op een inbreidingslocatie aan de rand van de stad uit 2002 (ontwerp), tot de derde fase van een project uit 2014 in de wijk Polje.

Er wordt flink geëxperimenteerd met materialen en kleur, maar de overheersende constante is de zelfbewuste, ingetogen kwaliteit. Het project in Kranj bijvoorbeeld, ook sociale woningbouw, staat op een smalle strook tussen de oude stad en de rivier maar de stedenbouwkundige ordening laat het zicht op de rivier vrij en de doeltreffende inrichting van het gebied levert natuurlijke zones

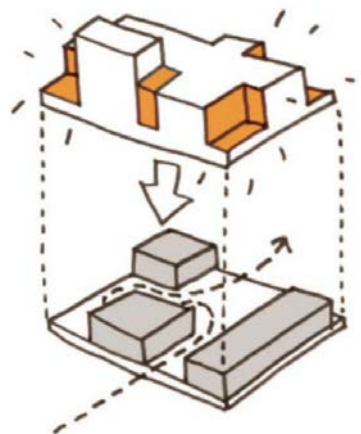
op waarbij bewoners en passerende wandelaars elkaar niet in de weg zitten.

De in 2002 ontworpen residentie van de Nederlandse ambassadeur toont dat een woonprogramma gecombineerd met representatieve functies ook doeltreffend kan worden georganiseerd zonder dat het uiterlijk een hybride of megalomaan object wordt. In materiaal, vlakverdeling en detaillering is dit huis voor mij een voorbeeld van representatieve chique in al zijn ogenschijnlijke eenvoud.

In het zeer strakke, qua vormtaal zeer eenvoudige woonblokje waar de twee oprichters sinds dit jaar zelf zijn ingetrokken miste ik vreemd genoeg die subtiële materialisering en ordening van ruimte die al jaren zo constant aanwezig zijn in hun werk.

Op de site van het bureau, www.bevkperovic.com, staan meer voorbeelden van deze ontwerpopvattingen die een sterke constante vormen in het oeuvre van dit bureau. [BD]

Residentie Nederlandse ambassadeur

Bevk Perović

Woongebouw CVG
Cesta v Gorice, Ljubljana
2007

Residentie ambassadeur Nederland 25
Draga 52, Ljubljana
2003

Woongebouwen Polje I, II, III
Polje 371-376, Ljubljana, 2005
Polje 10-10E, Ljubljana, 2011
Polje (nr.?), Ljubljana, 2014

Woongebouw Sotočje
Savska cesta 18 A/B/C, Kranj
2009

Appartementengebouw Prule
Prule 9, Ljubljana
2013

Studentenhuisvesting Poljane
Poljanska 57, Ljubljana
2006

Situla woon-werkcomplex, Ljubljana
2013

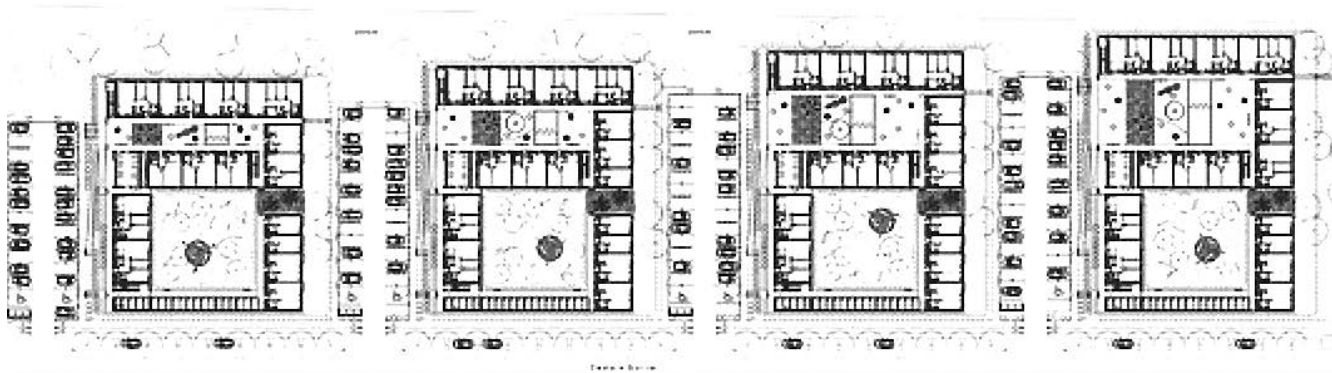
Congrescentrum Brdo, Kranj
2007

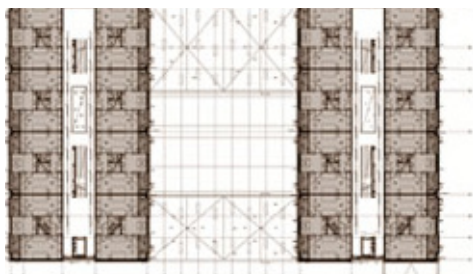
renovatie museum moderne kunst, Ljubljana
(oorspronkelijk ontwerp E.Ravnikar 1939-1950)
2009

Woningen Sotočje, Kranj - plattegronden

Woningen CVG (Cesta v Gorice) - stedenbouwkundig plan

Studentenhuisvesting Poljane, Ljubljana

- 01 main entrance
- 02 lobby
- 03 press conference
- 04 conference hall
- 05 bar
- 06 lounge
- 07 terrace

Congres Centrum Brdo, Kranj

ground floor 0 1 5

XXS huis, Ljubljana. Dekleva Gregorič

Studentenhuisvesting, Ljubljana. Bevk Perović

Sotočje, Kranj. Bevk Perović

650 appartemeneten, Ljubljana. OFIS

Polje, Ljubljana. Bevk Perović

De woningbouwprojecten, die de laatste jaren in en rond Ljubljana zijn gebouwd, vallen op door de ambitie, die er uit spreekt. Dat geldt voor het architectonische concept, maar vooral voor de materialisatie en de detaillering. De architecten zijn relatief jong en hebben vaak een post master gevolgd aan een buitenlands instituut, zoals het Berlage of het AA in Londen. Ze werken aan heel verschillende opdrachten, maar grijpen in Slovenië hun kansen in sociale woningbouwprojecten en in bijzondere huizen, die ze voor zichzelf of een particuliere opdrachtgever bouwen.

OFIS is zo'n bureau. Ze werken inmiddels internationaal. We hebben de resultaten van een gewonnen besloten prijsvraag bekeken. De 650 appartementen en duplex penthouses op parkeergarages zijn georganiseerd in vier parallelle blokken. Efficiënt ontworpen met modulaire sanitaire units en geprefabriceerde gevelfragmenten van voorgevormd hout. De terugliggende balkongevels zijn gestuct. Het ontwerp dateert uit 2004, de laatste fase is in 2013 gerealiseerd. Het lage budget (OFIS claimt bouwkosten van 500 euro/m²) is af te lezen aan de detaillering, maar de realisatie lijkt een prestatie van formaat en het wijkje komt vriendelijk over.

Het ontwerp van een vakantiehuisje in de stad, dat niet voor niks XXS house heet, stamt ook uit 2004. Dekleva Gregorič Arhitekti puzzelden een minihuisje binnen het volume van een bijgebouw, dat eeuwen geleden bij een traditioneel huis stond. In het gebied zijn erfgoedregels van kracht, waar het bureau inventief mee is omgegaan. Zo zijn de toegestane lichtkokers zover opgerekt, dat een tussenverdiepinkje mogelijk was, ontsloten door een laddertrapje.

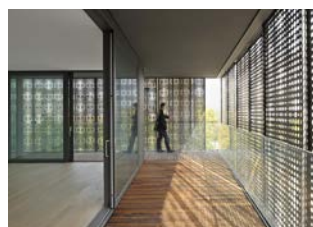
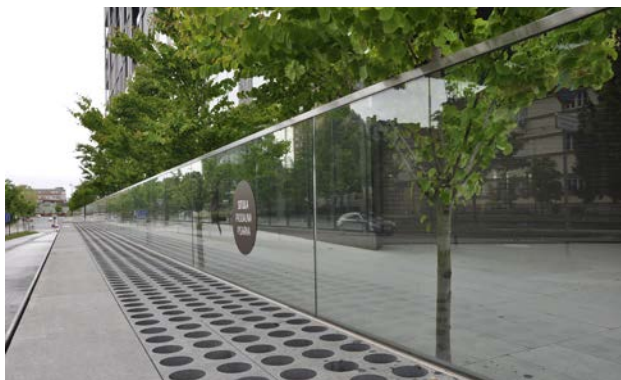
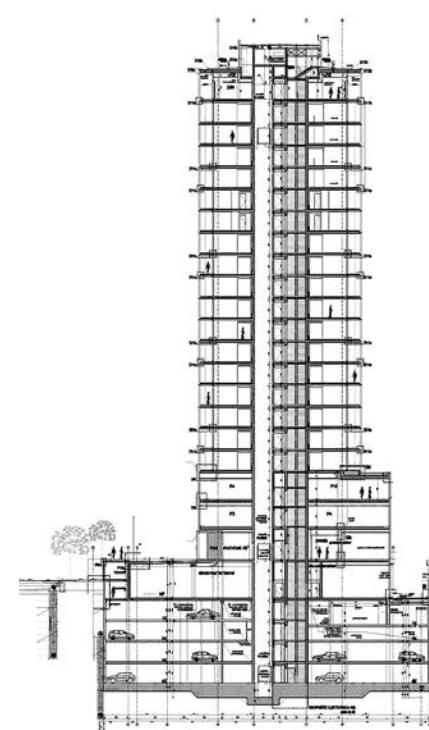
We hebben verder vooral woningbouwprojecten van het bureau Bevk Perovič bezocht. Aan die plannen is in dit verslag een apart hoofdstuk gewijd. Wat mij bij al hun werk intrigeerde was de materialisatie. Vaak wordt in de gevel staal of aluminium toegepast. Geperforeerde beplating of plat en dwars bevestigde stalen strip-pen zorgen voor reliëf en schaduwwerking, waardoor de beleving voortdurend verandert. Zonwering wordt architectonisch geïntegreerd, maar meestal wel zichtbaar gehouden. In het project Sotočje in Kranj zagen we dekzeilen gordijnen om de balkons af te kunnen sluiten. Helaas verdwijnt het uitzicht, maar als zonwering is het heel effectief en het ziet er ook mooi uit. [JV]

650 appartementen
Mesarska cesta, Ljubljana
OFIS
2006

XXS huis
opp.: 43m²
Kladezna ulica, wijk Krakovo, Ljubljana
Dekleva Gregorič Arhitekti
2004

Woongebouw Sotočje
Savska cesta 18 A/B/C, Kranj
Bevk Perovič Arhitekti
2009

Een ongenaakbare sculptuur

Harrie van Helmond

Het is niet overdreven te stellen dat onze excursie uiteindelijk draaide om twee helden: Plečnik en Bevk Perović. Waar het bij Plečnik ging om de herinterpretatie van klassieke items, zowel in interieur, architectuur en stedenbouw, gaat het bij Bevk Perović om een eigen variant van modernistische architectuur. Voorzichtig zou ik die samenvatten als: grafisch ragfijn. In de grotere woonprojecten is elke verwijzing naar tektoniek verdwenen (nog wel goed zichtbaar in het Karst House!). Het zijn minimalistische sculpturale volumes waarbij zwaarte afwezig is. Is dat een adequate aanpak voor (vooral sociale) woningbouw? De manier waarop de bewoners zich hun omgeving toe-eigenen is nauwelijks zichtbaar, dit in tegenstelling tot wat we gewend zijn in Nederland. Daar willen high en low culture nog wel eens lekker botsen. Ondanks de vaak waanzinnig fraaie vormgeving en materialisatie zijn de woongebouwen eerder kunstwerken dan gebouwen om je thuis te voelen. Als reactie op de Plattenbouw is goed te begrijpen dat architecten die de kans krijgen om hier woongebouwen te maken hun uiterste best doen om schoonheid in te brengen. Onze traditie van invloed van onderop of afstemming op de materialen van de context lijkt hier geheel afwezig.

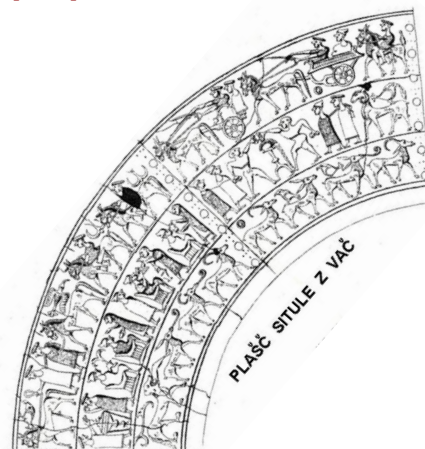
Het stond niet op de projectenlijst maar vanaf het kasteel ontwaarden we in de verte een configuratie van donker gekleurde volumes die merkwaardige gevelopeningen toonden, vooral bij de bovenste bouwlagen. Het kon toch geen woongebouw zijn, zeiden we tegen elkaar, dat heeft meer ramen nodig. Gewapend met een vage foto van dit raadsel vroegen we de volgende dag de taxichauffeur ons er heen te brengen. Tegen de spoorlijn aan, net buiten het centrum, troffen we een overbluffend multifunctioneel gebouw aan, met wonen op de verdiepingen en kantoren en publieke functies op

de onderste lagen. Uiteraard - net als bij de bezochte sociale woningbouw - het parkeren onder de grond. De taxichauffeur wist al te melden dat het om hele dure woningen ging. Bijgaande woningplattegronden laten dat ook zien.

De gevels zijn geheel gemaakt van donker gepoedercoat plaatstaal, incl. de schuivende gevelpanelen die ons de dag ervoor in de war brachten. Alle panelen zijn geperforeerd met een moiré-achtig effect: prachtig. De massa-volume-opbouw van het complex schijnt voor 100% meegegeven te zijn bij de prijsvraag. Die volumes zijn weliswaar wat bonkig maar voldoen prima. De plaatsing in het hellend maaiveld is fijn opgelost. Aan de ene kant loop je zo het nul-niveau op, aan de andere zijde, een verdiepingsmaat lager, daal je af met een mooie trap onder een open poort. Gevels, maaiveld, signing, verlichting: alles is perfect gemaakt. Klaar voor vele architectuurprijzen, en verdiend. Maar.....het gebouw staat er als een ongenaakbare sculptuur, fijnzinnig gematerialiseerd, maar toch. Het reikt je geen hand. Het is als een mooie vrouw die niet veroverd kan worden.

Ik zou zeggen: volop groen toevoegen!

[HvH]

Navraag bij de architect over de naamgeving van het complex: "situlas are bronze vessels, many of them coming from novo mesto, near Ljubljana, with 'tiered' decorations of humans, like this picture - therefore the + - bronze colour of the elevation, and the balconies around the entire facade..."

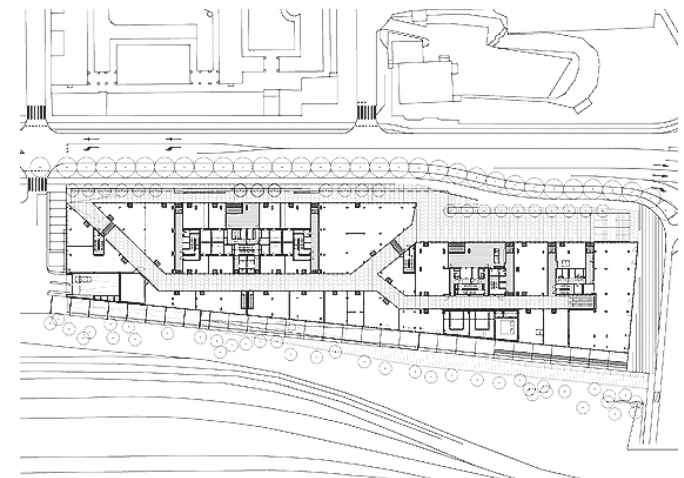
L J U B L J A N A

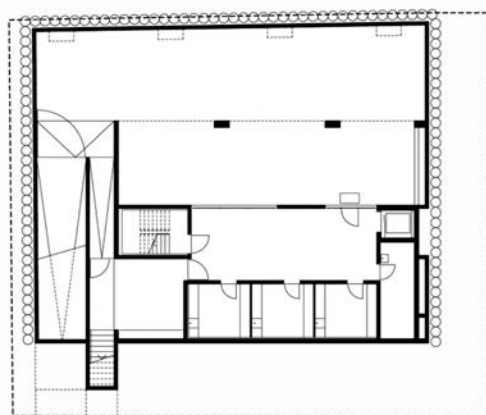
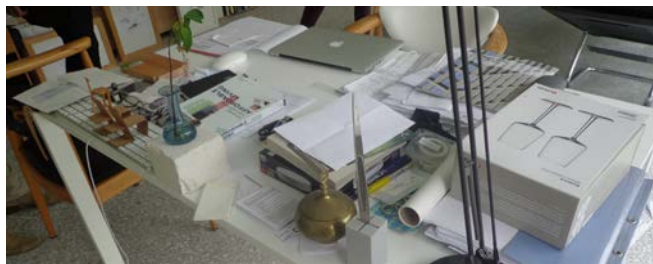
Situla, kantoren en appartementen
Vilharjeva cesta, Ljubljana
Bevk Perović Arhitekti
2013

31

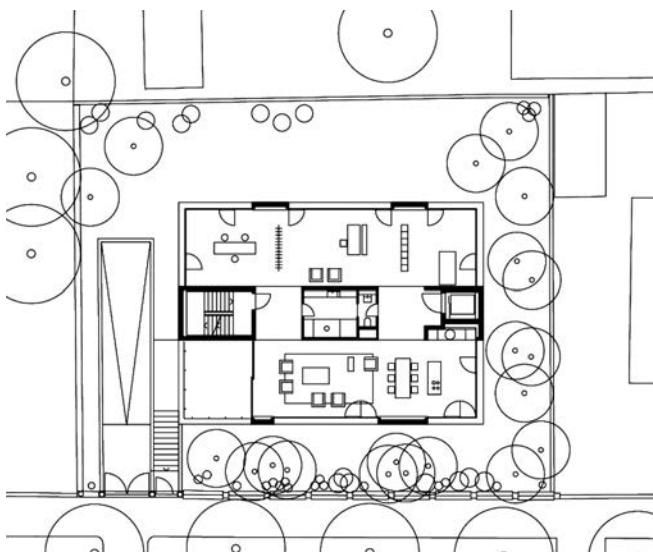
meer info

<http://www.archdaily.com/625830/situla-housing-and-office-complex-bevk-perovic>

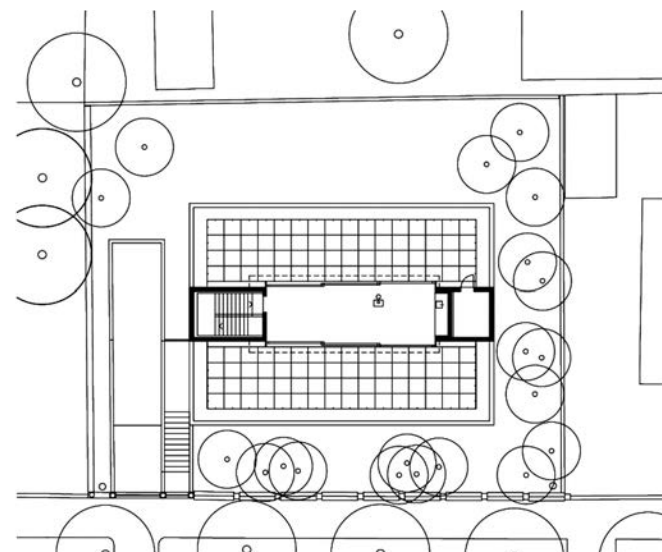

kelder

appartement Tadej Glažar

dakverdieping

Mooi schoon beton: hoe doe je dat?

Peter Sas

LJUBLJANA

Appartement Tadej Glažar in samenwerking met Bevk Perović, 2013

De urban villa is prachtig gelegen aan een laan langs de rivier. Tadej Glažar bewoont de bel-etage. De villa heeft hij samen met Matija Bevk en Vasa Perović ontworpen, die ook elk een appartement bewonen. De entree en parkeergarage zijn ondergronds gelegen. Vanuit de royale hal is er zicht op de parkeergarage. Aan het begin van de hal bevindt zich de trap naar boven, aan het eind van de hal de lift. In het souterrain is ook een wasruimte, de stookruimte en voor elk appartement een berging. Deze nieuwe villa is gekomen op de plaats van een oude. Door verzakking en onherstelbare scheurvorming was het niet realistisch de villa te behouden. Het nieuwe gebouw is uit schoon beton opgetrokken. Materiaalgebruik en detaillering lijken standaard in Zwitserland maar deze zijn nagenoeg onbekend in Slovenië. De aannemer wilde zich graag vertrouwd maken met deze bouwwijze. De kritische architecten keurden menig uitgevoerd onderdeel af. Dit werd dan óf opnieuw gemaakt óf voor de helft van de prijs afgerekend. Ik neem aan dat de aannemer er veel van geleerd heeft.

Elke verdieping meet $\pm 13 \times 18$ meter uitwendig. In het midden van het appartement ligt over de lengte een zone van drie meter met trappenhuis, badkamer, lift en verkeersruimten. Aan weerszijden daarvan, aan de gevel, een woonzone van 4,5 meter breed. De voor- en achtergevel zijn - behoudens twee betonpenanten per gevel - geheel gedicht met glaspuien tot een hoogte van 2.10 meter, daarboven bevindt zich een 55 cm hoge gesloten strook, die consequent langs de gehele buitengevel doorloopt.

In de grote glaspuien, waarvan de profielen in de vloer, wand en bovenstrook wegvallen, zijn houten kozijnen met draaiende delen geplaatst. In de deuren is het iso-

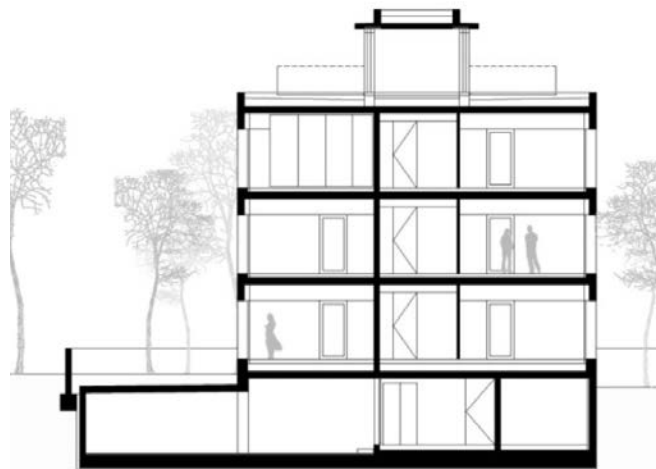
latieglas zonder deklát verlijmd. Een zonwering is in de gesloten bovenstrook opgenomen. Een verdiepingshoge schuifpui geeft toegang tot een terras, waarvan de vloer op de zelfde hoogte ligt als de vloer binnen.

Binnenwanden in het souterrain en de garagevloer zijn schoon glad beton in het zicht. De vloer in de hal en de appartementen zijn vervaardigd van een beige granito met een grove korrel. De dilatatie lijnen mooi met het begin of einde van de wanden.

Het appartement is ingericht met een keur aan divers meubilair, kleren hangen aan een provisorisch rek. De keuken oogt niet praktisch en de bewoner zegt ook zelden eten klaar te maken. De inrichting ontbeert raffinement en staat ver af van de uitgesproken vorm en doorwerkte kwaliteit van het gebouw.

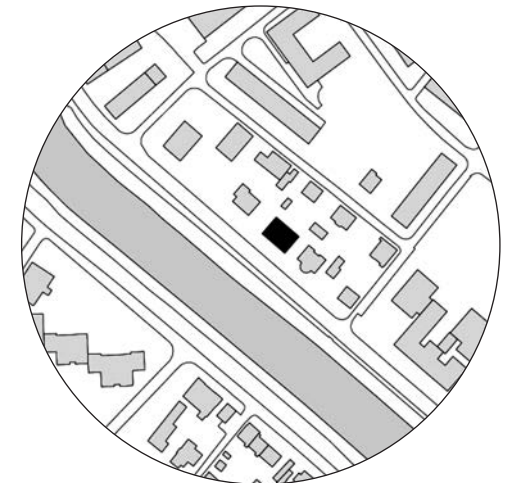
Er waren mannen aan het werk in de tuin. Wellicht bewaart Tadej de finishing touch van het interieur tot het laatst. We mogen er vertrouwen in hebben.

[PS]

Appartement Tadej Glažar
i.s.m. Bevk Perović
Prule 9, Ljubljana
2013

33

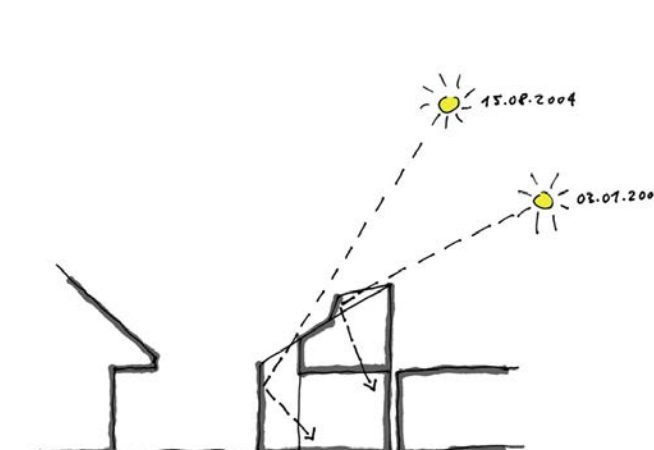
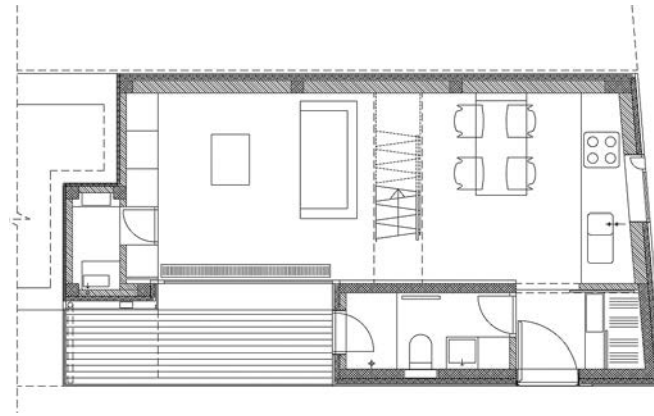
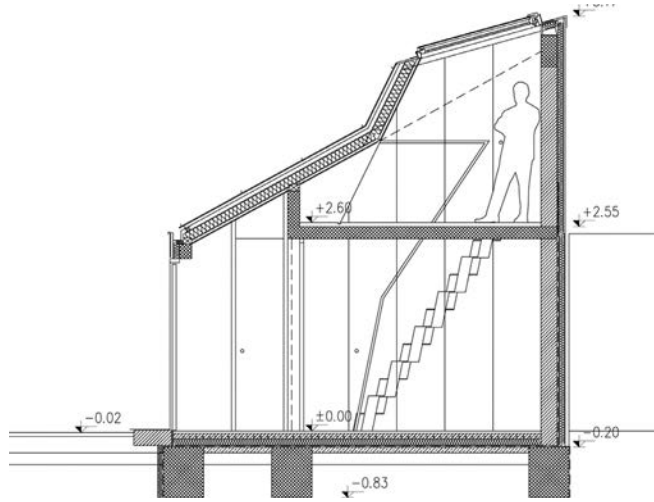

Compact Karsthouse Ik vond op de site van de architect een waanzinnig mooi huis, terecht overladen met prijzen: het Compact Karst House. Ook hier een klein archaïsch bouwvolume met een fantastisch interieur. In tegenstelling tot het XXS house waar het eterniet verwijst naar de provisorische bouwsels in de omgeving, verwijst het Compact Karst House naar bouwen met natuursteen. Die stenen zijn hier in de kist gelegd van de betonnen constructie met de prachtige opliggende voegen als resultaat. Redefining tradition, wordt het op de site genoemd. Vraag niet hoe ze het doen, ik weet het niet, maar ben wel jaloers.

Compact Karsthouse in Vrhnje, Slovenia

typisch stenen Karsthuis (Štanjel)

Exact binnen het volume van het bestaande pand werd het nieuwe huis gebouwd

Kan een schuurtje architectuur zijn?

Harrie van Helmond

Volgens Nicolaus Pevsner niet; ik heb zijn precieze argumenten niet onthouden maar wellicht is er een analogie met de uitspraak van Loos: *“Does it follow that the house has nothing in common with art and is architecture not to be included in the arts? Only a very small part of architecture belongs to art: the tomb and the monument. Everything else that fulfils a function is to be excluded from the domain of art.”*

Het betreffende woonschuurtje van architect Dekleva Gregorič heeft een materialisering die prima past bij de omgeving van de aanpalende bebouwing: eternietplaat en cementpleister. Echter, de bewerking van het archaische volume toont de wil van de architect om het spel te spelen dat het beste gekenschetst kan worden als: de upgradering van hut naar huis(je).

Het is bijna een maquette schaal 1 op 2 van een echt huis. Het nadrukkelijke tonen van de schroeven waarmee de platen vastzitten (dit bleek een gewoonte te zijn, zo zagen we later) maakte voor mij het maquettegevoel sterker, een soort bouwdoos.

De gebrekkige bouwkundige detaillering (“het moet dus het kan”, hoor je ze zeggen) benadrukt het karakter van een demonstratie-object, een oefening op bijna ware grootte.

Maar wat een ontwerpplezier spreekt er uit! Door het raam zien we dat plezier terug in de inrichting; met name de stalen trap naar de vliering, een spectaculaire cakewalktrap: het is vaker vertoond maar is hier bijzonder op zijn plaats, als een soort bijbelse Jacobsladder naar de hemel. De hemel is hier de vliering en de trap viert die vliering.

(de schrijver is tekstueel losgegaan op dit gebouwtje, zie het als wraak op de stelling van Pevsner).

[HvH]

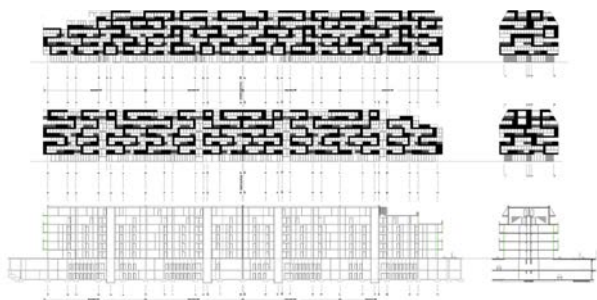

LJUBLJANA

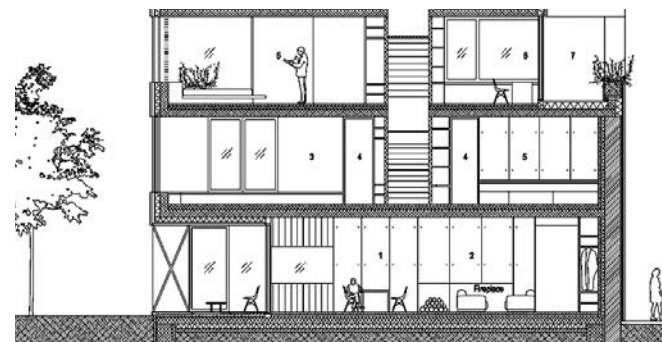
XXS huis,
opp.: 43m²
Kladezna ulica, wijk Krakovo, Ljubljana
Dekleva Gregorič Arhitekti
2004 35

[meer info](http://dekleva-gregoric.com/xxs-house/)
<http://dekleva-gregoric.com/xxs-house/>

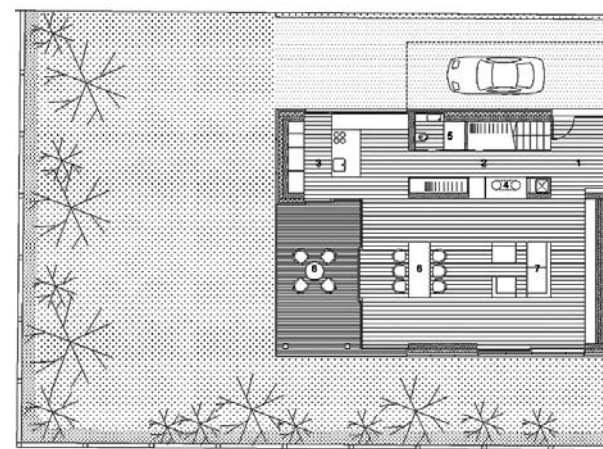

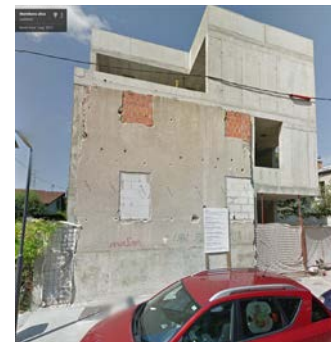
Baroque Court Apartments

650 appartementen, 42 appartementen per module, variërend van 30m² tot 60m², op 4 identieke verdiepingen. De grotere duplexappartementen hebben een oppervlakte van 85m² tot 105m².

Villa Criss-Cross Envelope: tijdens de bouw en na oplevering

Direct na hun afstuderen in 1998 begonnen de architecten Rok Oman en Špela Videčnik in Ljubljana samen het bureau OFIS. Ondertussen studeerden beiden verder aan the Architectural Association in London. Anno 2016 geven ze allebei les op Harvard Graduate School of Design en Boston, Massachusetts. Ze voltooiden vele internationale projecten. In 2015 hebben ze 23 medewerkers, in 2014 waren dat er tien meer. Sinds het winnen van een prijsvraag in Parijs in 2007 heeft het bureau ook daar een vestiging. Geboren rond 1970 zijn ze inmiddels ruim de veertig gepasseerd.

De website van het bureau is een zoekplaatje. N staat voor navigatie en dan blijkt er ook nog een vestiging in Moscow te zijn. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen voorgestelde en gerealiseerde projecten. Eerst op de projectpagina zelf kun je daar achter komen. De andere N staat voor nieuws en dat geeft een enigszins hanteerbaar overzicht van de activiteiten van het bureau. Wikipedia en LinkedIn verschaffen een snelle(re) introductie. Op Archdaily zijn hun projecten bijkans beter

gedocumenteerd. Vooral het Baroque Court Apartments project is fascinerend, een reden om terug te gaan naar Ljubljana.

Het eigen woonhuis van Špela Videčnik aan de Murnikova ulica in Ljubljana laat zien dat er ook in Slovenië slim met de regels moet worden omgegaan. Het schijnbare nieuwbouwhuis is officieel een reconstructie van een bestaand huis.

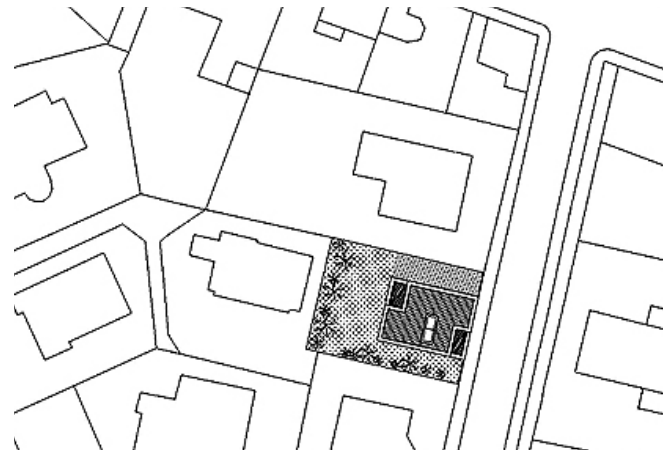
Het woongebouw aan de Mesarska cesta met 650 appartementen, ontstaan in de periode 2003-2006, maakt indruk door de prijs-kwaliteitverhouding en door de ligging in het landschap. Het is gebouwd voor een budget onder de € 700/m². Vier langgerekte blokken zijn opgebouwd uit modules van elk 42 appartementen, trapenhuis en liften. De blokken liggen als vier gespreide vingers naast elkaar - enigszins uitwaaierend naar het zuiden - waar aan de overkant van de Ljubljanica de uitloper van een beboste heuvelrug eindigt.

[MW]

situatie 650 appartementen, Ljubljana

situatie Villa Criss-Cross Envelope, Ljubljana

Baroque Court apartments
Mestni trg / Stritarjeva ulica, Ljubljana
(niet bezocht)
2012

Villa Criss-Cross Envelope
Murnikova ulica, Mirje, Ljubljana
2015

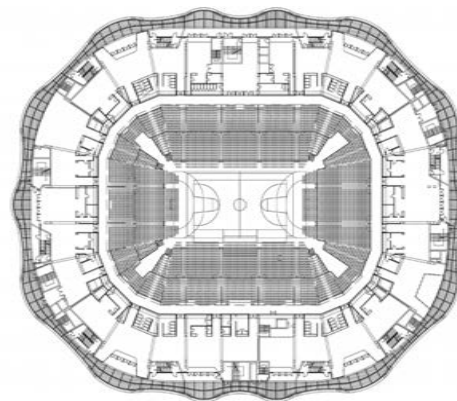
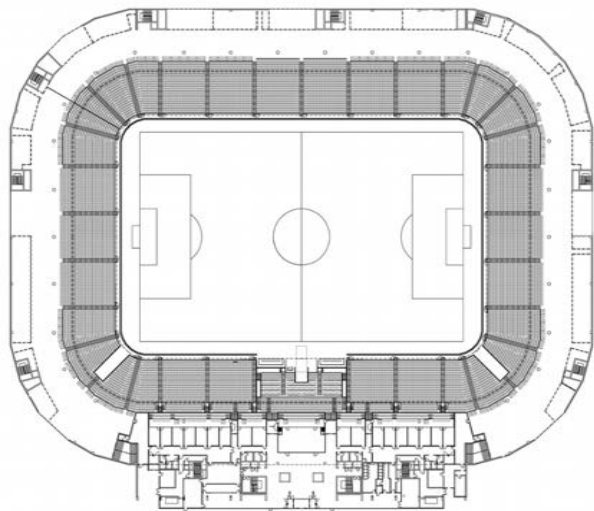
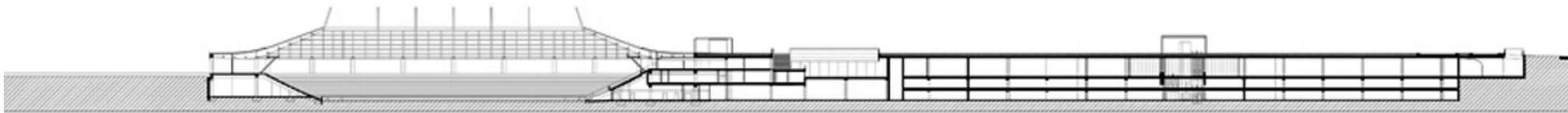
650 appartementen
Mesarska cesta, Ljubljana
2006

City Museum Ljubljana
Gosposka 15, Ljubljana
(uitbreiding op binnenplein) 2004

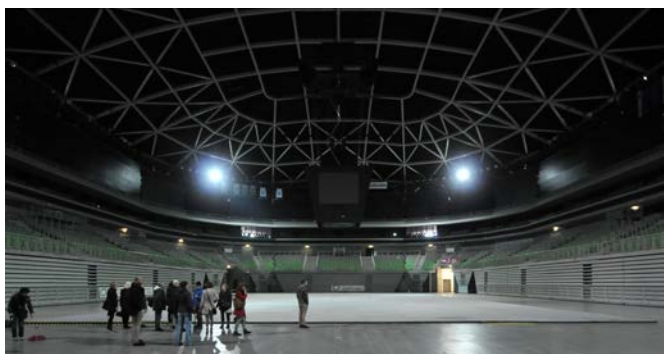
37

meer info

<http://www.ofis-a.si>
<https://www.linkedin.com/in/ofis-architects-9b79471b>
https://en.wikipedia.org/wiki/OFIS_Architects
<http://www.archdaily.com/203848/baroque-court-apartments-ofis-arhitekti/50058d3528ba0d07790007a2-baroque-court-apartments-ofis-arhitekti-image>
<http://www.e-architect.co.uk/slovenia/650-apartments>
http://www.domusweb.it/en/architecture/2016/06/23/villa_criss_cross_envelope_ofis.html

<http://www.domusweb.it/en/architecture/2012/06/07/sadar-vuga-sportni-park-stozice.html>

Niet altijd een succesnummer

Paul Lappia

Met dit sportpark heeft het stadsbestuur een statement willen maken: zo bevat het complex in elk geval een voetbalstadion met zestienduizend zitplaatsen en een multifunctionele arena voor twaalfduizend toeschouwers. De bouw is in 1997 begonnen en heeft tot 2010 geduurd. Het sportpark vormt een open ruimte waarin plaats is voor allerlei uitingen van in- en ontspanning. Door de toevoeging van bars en restaurants en een heus koopcentrum heeft men willen voorkomen dat het complex buiten de competities een spookachtig monstrum zou worden.

Het heeft echter niet zo mogen zijn. Vijf jaar na de ingebruikname van het voetbalstadion en de arena is meer dan de helft van het sportpark en het koopcentrum nog onvoltooid. De wervende woorden van de architecten ten spijt lijkt men zich op het enthousiasme van de beoogde doelgroep te hebben verkeken. De wal lijkt het schip te keren voordat het überhaupt de kant heeft geraakt.

Het verdiepte gedeelte weet - door associaties met de rijkskanselarij in Berlijn, de niet-uitgekomen droom van Helene Kröller op de Hoge Veluwe en de met veel nadruk opgetrokken gevelwand van het KdF-Seebad

Prora op het eiland Rügen - echter indruk te maken op de bezoeker. Opschietend groen heeft de strijd met het betonnen staketsel aangebonden.

Inmiddels hebben de geplaagde architecten een moedige stap gezet om het project voor een definitief echec te behoeden en in oktober 2015 een internationale workshop voor studenten georganiseerd om een nieuwe generatie de kans te geven om met verfrissende ideeën te komen om de rest van het complex tot bloei te brengen.

Enkele ideeën: laat de natuur haar karwei afmaken, gebruik het karkas als klimwal, plaats ramen in de ondergrondse ruimte om deze geschikt te maken voor retail, maak er een ontmoetingsplek van, een hangplek, een stedelijk dak, een terrein van lichamelijke oefening, een kampeerplaats, een skatepark, een bioscoop, een plek voor performing acts.

Elk eind is een nieuw begin, verklaarde Richard Nixon bij zijn gedwongen vertrek als Amerikaans president in 1974. Maar ondanks de ideeënrijkdom van de uitgedaagde studenten blijven er gemengde gevoelens over na het bezoek aan Sportpark Stožice.

[PL]

Sportpark Stožice, Ljubljana

Architecten: SADAR + VUGA

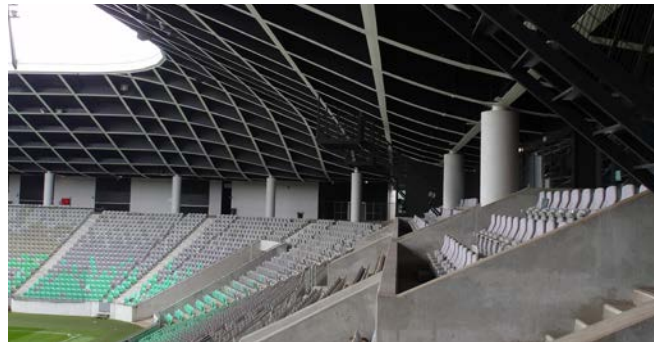
Landschapsarchitect: Studio AKKA

Opdrachtgever: PPS van stadsbestuur; private partijen hebben zich teruggetrokken

Oppervlakte: (Stadion, Arena, Parkeergarage, Shopping center en Park) 182.600 m², waarvan 143,970 m² park

Bouwperiode: 1997-2010 (onvoltooid)

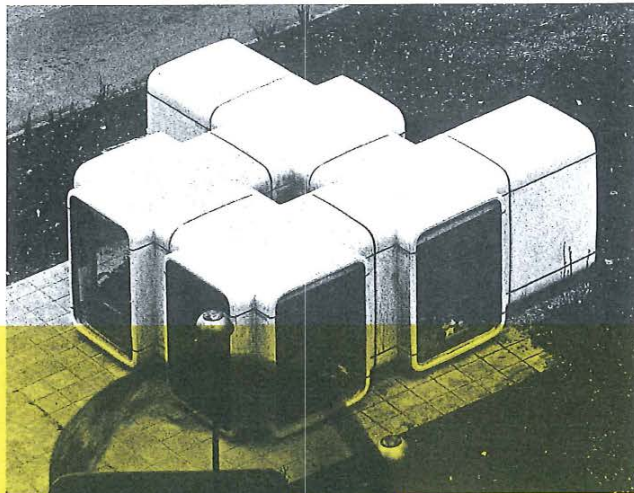
39

Saša J. Mächtig
 Saša J. Mächtig Systems
 Saša J. Mächtig Structures
 Saša J. Mächtig Strategies

Edited by Maja Vardjan

Saša
 Saša
 Saša
 Saša
 Saša

Saša J. Mächtig
 Saša J. Mächtig Systems
 Saša J. Mächtig Structures
 Saša J. Mächtig Strategies
 Saša J. Mächtig
 Saša J. Mächtig
 Saša J. Mächtig

Maja Vardjan, Editor

It is kind of
 serendipity to
 meet architect
 from Holland
 in Ljubljana
 with great pleasure
 Saša Mächtig
 24th of April 2016 at MAO

MUSEJ ZA ARHITEKTURO
 IN OBLIKOVANJE
 MUSEUM OF
 ARCHITECTURE AND DESIGN

University of Ljubljana
 Faculty of Arts and Design

It is kind of serendipity to meet architect from Holland in Ljubljana. With great pleasure Saša J. Mächtig. 24th of April 2016 of MAO.

Alles komt ergens van...

Paul Lappia

Alsof het zo wezen moest verdween het laatste Engelstalige exemplaar van de fotocatalogus over het Plečnikhuis in Ljubljana voor onze neus in de tas van een ons onbekende museumbezoeker. Geen nood: ook in enkele andere musea werd deze te koop aangeboden, werd ons geruststellend vanachter de verkoopbalie meegedeeld. Dat viel tegen: pas bij de derde poging in het Museum of Architecture and Design MAO was het raak.

“Alles komt ergens van,” is de in beton gegoten levenswijsheid die acteur Gerard Thoolen als het karakter Sjef Dalton meermaals verkondigt in Marijke Höweler's film ‘Van geluk gesproken’ (1987). Wat hier ook van zij: onze queeste brengt ons onverwacht op zondagochtend in aanraking met het werk van Saša J. Mächtig. Van diens straatmeubilair hebben de curatoren Maja Vardjan en Špela Šubic samen met projectconsulent Barbara Predan in de reeks hedendaagse Sloveense designers in het Museum of Architecture and Design in Ljubljana een aantrekkelijke oeuvertentoonstelling samengesteld onder de titel: Systems, Structures, Strategies.

Ontwerptekeningen, foto's en modellen van Kiosk K67 die in uiteenlopende gedaantes decennialang (als kiosk, bloemenstal, bijenkorf, onderdeel van een vakantieverblijf, supportersverblijf, reportersverblijf, en dergelijke) het straatbeeld in Oost-Europa voorkomen, tonen overtuigend aan hoe doordacht dit ontwerp was dat op talloze internationale tentoonstellingen te zien was en uiteindelijk werd opgenomen in de collectie van het Museum of Modern Art in New York. Vogelvluchtopnames van geschakelde cabines vertonen onloochenbare overeenkomsten met Van Eyck's Burgerweeshuis (1960) en Hertzbergers Diagoonwoningen (1971).

Een ander ontwerp van Mächtig, de gebruiksvriendelijke afvalcontainer EKOS, was onderdeel van een campagne waarmee Slovenië zich als één van de eerste Europese landen op het terrein van gescheiden afvalinzameling op de kaart zette.

De producten van Mächtig zijn meer dan aantrekkelijk vormgegeven objecten; zij vormen een onderdeel van strategieën om de stedelijke openbare ruimte als geheel vorm te geven. De ambitie om het bewustzijn over design in de stedelijke ruimte te vergroten. Reeds in 1984 was Mächtig één van de grondleggers van een designopleiding aan de Academy of Fine Arts en een schakel in de organisatie van het internationale ICSID-congres van industrieel ontwerpers in 1992 in Ljubljana.

Aanleiding voor de tentoonstelling in het Museum of Architecture and Design is de verwerving van het archief van de kunstenaar van de Academy of Fine Arts and Design en hiermee heeft het museum plotsklaps topstukken van Sloveens industrieel design in het bezit gekregen.

Met deze tentoonstelling, die blijkens de bijbehorende catalogus eigenlijk tot en met 3 april 2016 zou duren, maar om onopgehelderde redenen nog tijdens ons bezoek aan Slovenië te bezichtigen was, hebben de initiatiefnemers zowel de kunstenaar, de bezoeker als zichzelf een goede dienst bewezen. Inderdaad: alles komt ergens van. [PL]

straatmeubilair

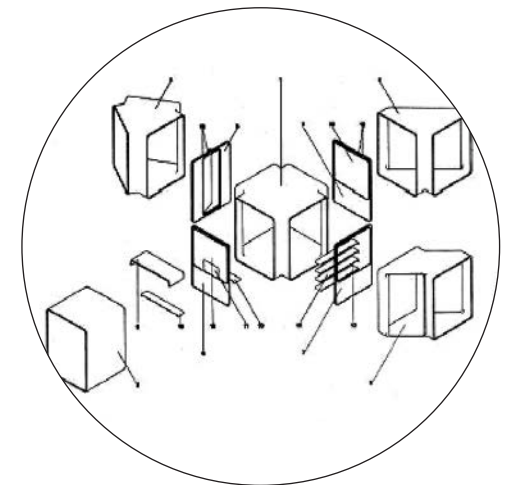
Kiosk K67

Ljubljana, diverse locaties

Ontw. Saša J. Mächtig, 1966

http://www.publicplan-architects.com/k67/k67_kiosk_text.html

41

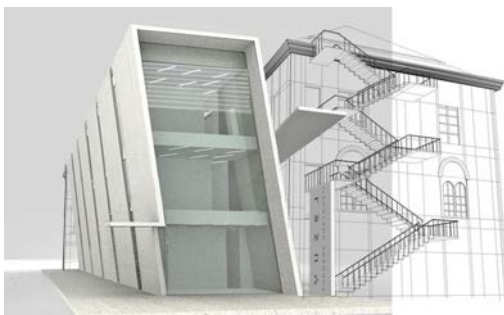

City Museum Ljubljana, Gosposka 15. Uitbreiding cafetaria op binnenplein. OFIS 2004

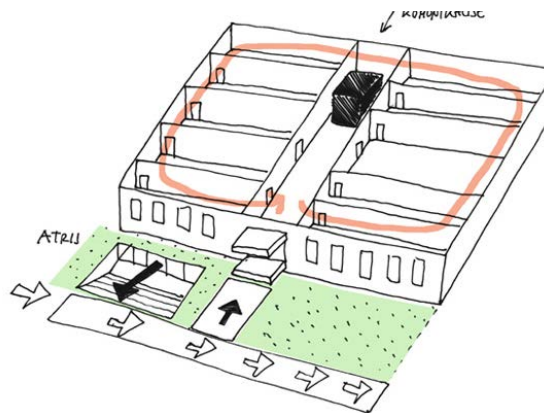

MG+MSUM Metelkova, Maistrova ulica 3, arch uitbreiding Groleger Arhitekti, 2011

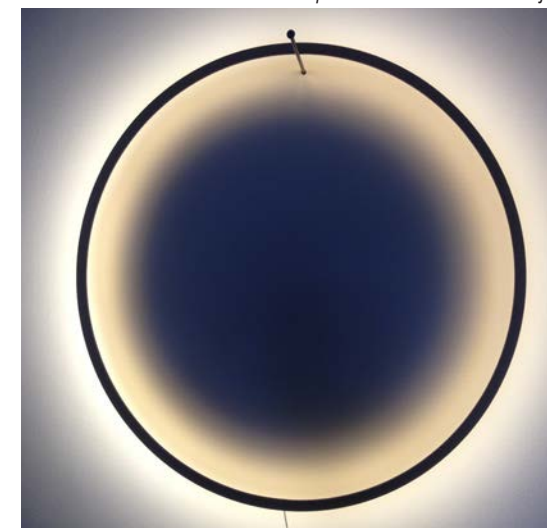
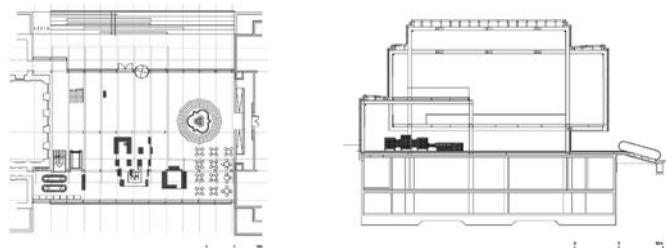
'Ordered by Numbers', dia uit de collectie van Izidor Cankar.

Narodna Galerija (Nationale Galerie), Prešernova cesta 24. uitbreiding entreegebied en winkel arch. Sadar+Vuga. 2001 (nieuwe vleugel Edvard Ravnikar 1993)

Wandlamp in cafetaria Narodna Galerija.

Museum of Modern Art, Tomšičeva 14, Ljubljana. E. Ravnikar 1939-1950. renovatie Bevk Perović 2009,

What is to be Done?

Francisca Benthem

Zondagmorgen: een aantal van ons gaan naar de kerk. Wij, Joke, Loes en ik, gaan kunst kijken. We lopen naar de Narodna Galerija, het museum voor moderne kunst, in het Tivolipark. Door Joke komen we met onze museumkaart gratis binnen.

Eerst maar naar de permanente tentoonstelling die een overzicht toont van de Sloveense kunst in de 20e eeuw. Alle bekende avant-garde stromingen zijn vertegenwoordigd. Het goede is dat de zalen mooi zijn ingericht. Meer en meer merk je dat musea meegaan in de trend waarbij tentoonstellingsmakers de tentoonstelling in haar geheel als een kunstwerk beschouwen en met dat oogmerk inrichten. Dat vergroot absoluut het kijkplezier. In de eerste zaal staan bijvoorbeeld, heel bijzonder, planten opgesteld, die voor een mooi en verbindend effect zorgen. De kunstwerken zelf zijn helaas voor het merendeel van een mindere kwaliteit.

We zijn toe aan een kop koffie. In het, ook weer mooi ingerichte café, treffen we niet alleen veel AetA vrienden maar zien we ook de prachtige lamp die Wijnand eerder kocht. Echt zelden zo'n bijzondere lamp gezien met een haast kosmische uitstraling.

Maar we moeten verder en gaan naar de fototentoonstelling: *Ordered by Numbers. Photographic images of architecture from the collection of Izidor Cankar*. Izidor Cankar was de oprichter van de faculteit kunstgeschiedenis aan de universiteit van Ljubljana en initiator van de bouw van het Museum voor Moderne Kunst. De foto's - die werden gebruikt in het onderwijs - laten diverse steden in Europa zien uit eind 19e en begin 20e eeuw. Het zijn mooie beelden. Boeiend om te zien hoe de wereld is veranderd, de steden, de gebouwen, de kleding, terwijl je natuurlijk ook veel nog kan herkennen. Een mooie reis door het Europa van

honderd jaar geleden.

De derde tentoonstelling in de Galerija is een retrospectieve tentoonstelling van fotograaf Ivan Dvoršak (1934-2013). We zijn aangenaam verrast, alle 120 zwart/wit foto's zijn stuk voor stuk prachtig. Aan het lijnen- en vormenspel, de tegenstellingen licht/donker, klein/groot, ver/dichtbij kan je kan goed zien dat Dvoršak ook grafisch vormgever is. De foto's tonen zijn interesse voor alledaagse taferelen, vaak met een vreemd of scherp randje, waarbij je vanzelf een eigen verhaal gaat verzinnen. Ze beslaan een tijdperk van ruim 20 jaar, van het begin van de jaren '60 tot het midden van de tachtiger jaren. Volop energie opgedaan door de inspirerende foto's gaan we op weg naar het MSUM, het museum voor hedendaagse kunst.

Daar aangekomen blijkt het museum grotendeels dicht te zijn in verband met de inrichting van een nieuwe tentoonstelling. Er is slechts één werk te zien, een film van 56 min. gemaakt door Cho Delat? / What is to be Done?, een groep kunstenaars, filosofen en schrijvers uit Rusland. Vanwege de beperkte tijd kunnen we maar een klein gedeelte van de film *The Excluded, In a Moment of Danger* zien. Maar ondanks de korte tijdspanne maakt de film indruk. De film laat mooi vormgegeven beelden zien van jonge mensen die beurtelings in het beeld naar voren komen en zinnen zeggen als: "Ik ben geboren op 26 maart 1986, een maand na de kernramp van Tsjernobyl". Op die manier worden sociale, politieke en dramatische gebeurtenissen verbonden met het persoonlijke. Heel subtiel, maar doeltreffend. Zoveel in je leven wordt bepaald door waar en wanneer je bent geboren. Engagement in de kunst is vaak lastig omdat kunst per definitie dubbelzinnig is, en engagement ondubbelzinnig. Maar hier lijkt het goed gedaan. Kunst kan de wereld niet veranderen of verbeteren, maar je denkt erover na, neemt de beelden en woorden mee. De wereld in. Je leven in. Dat is de bedoeling van kunst.

[FB]

L J U B L J A N A

kunst & musea

Narodna Galerija, Ljubljana
Prešernova cesta 24
(nieuwe vleugel Edvard Ravnikar 1993). 43
uitbreiding entreegebied arch. Sadar+Vuga. 2001

Narodni Muzej Metelkova, Ljubljana
Maistrova ulica 1
arch uitbreiding Groleger Arhitekti, 2001

MG+MSUM Metelkova, Ljubljana
Maistrova ulica 3
arch uitbreiding Groleger Arhitekti, 2011

Museum of Modern Art, Ljubljana
Tomšičeva 14
E. Ravnikar 1939-1950
renovatie Bevk Perović 2009

City Museum Ljubljana
Gosposka 15
uitbreiding op binnenplein OFIS 2004

Metelkova: een autonoom cultureel centrum gelegen op een voormalig militair terrein. Bekend om de vele graffiti op de gevels.

In de oude gevangenis is hostel Celica gevestigd. Verschillende kunstenaars veranderden de cellen in fantasievolle kamers.

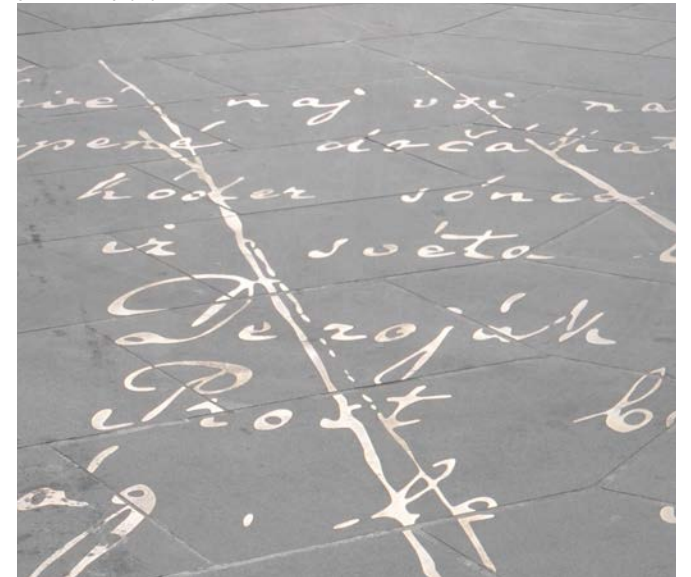

Navje herdenkingspark, Ljubljana

wand van drinkglazen

glazen vloer brug, Ljubljana

'drollengoot' ontw. Jakov Brdar

kunst

drollengoot
Jakov Brdar
Ključavničarska Ulica, Ljubljana
2013

45

glazen vloer brug
Ljubljana

Boekenwanden
Severni mestni park Navje
Navje herdenkingspark
Železna cesta, Ljubljana
arch. Erjavec, landschapsarch. Balant
2010

Metelkova
voormalig militair terrein
Ljubljana
sinds 1993

Bij het zien van de kopse gevel viel mij pas op hoe ingenieus de architect de daglichttoetreding heeft opgelost.

In de wijk Zlato Polje van Kranj ligt de France Prešeren school, vernoemd naar de beroemdste dichter uit Slovenië France Prešeren (1980-1949) *1). Het structuuralistische gebouw uit 1968 is van architect Stanko Kristl (1922), één van de naoorlogse modernisten van Slovenië, opgeleid door Edvard Ravnikar. Het gebouw heeft een opvallend getrapte gevel voorzien van betonnen zonwering, waarbij de eerste bouwlaag iets terugspringt ten opzichte van de klaslokalen op de begane grond. Met deze terrasbouw wilde de architect benadrukken dat de onderste lokalen op de aarde en de bovenste op de hemel zijn georiënteerd *2).

Het ontwerp van de school - waarbij de klaslokalen op het zuiden zijn gelegen - is geïnspireerd door de Deense architect Arne Jacobsen. Door een gebogen plafond wordt middels een tweede terugspringende lichtschacht zoveel mogelijk natuurlijk licht het lokaal ingeleid *2). Het schoolgebouw staat op een ruim perceel met bomen en gras, waarbij het gebouw per twee klaslokalen in het groen verspringt. De lokalen zijn geplaatst rondom groene atria, waarbij de plattegrond breekt met de traditionele indeling met lokalen aan een gang *2). De school heeft een sportzaal met zichtbare balkenstructuur en een groot atletiekveld.

De school is geheel opgetrokken uit beton met zalmroze geschilderde wandpanelen bij de ramen. Ventilatie wordt geregeld via hardhouten roosters tussen de ramen en betonnen panelen met opvallende sleuven waarachter een raam geopend kan worden. Deze ingreep geeft de school (onbedoeld) het uiterlijk van een gevangenis.

Binnen is de school enkele jaren geleden enigszins gerenoveerd en voorzien van een niet bepaald subtiele aanbouw (deels in atrium). Maar volgens een docent is

het gebouw niet geliefd bij de leerlingen. Zij zouden hun knieën openhalen aan het grove beton ...

De klaslokalen zijn ingericht voor verschillende vakken waarbij Sloveens, Engels en wiskunde de belangrijkste vakken zijn *3). Dit schoolgebouw wordt gebruikt voor de 5e tot 9e graads leerlingen (10-14 jaar). De 1e tot 4e graads leerlingen (6-9 jaar) bevinden zich in een ander gebouw. In totaal heeft de school circa 700 leerlingen *3). Voor de school ontving Kristl in 1970 de Prešern Award *2).

[JL]

*1): http://www.preseren.net/ang/1_uvod.asp

*2): <http://www.mladina.si/53856/arhitektura-je-umetnost-prostora/>

*3): http://www.o-fp.kr.edus.si/index_en_04.asp

France Prešeren school
Kidričeva 49, wijk Zlato Polje, Kranj
Arch. Stanko Kristl
1965-1968

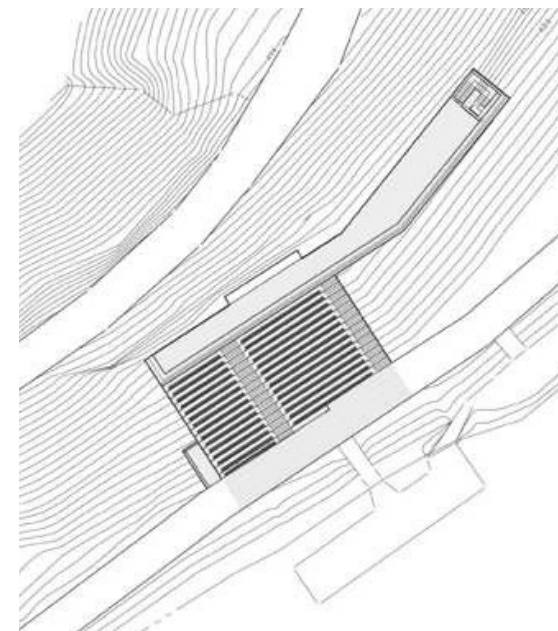
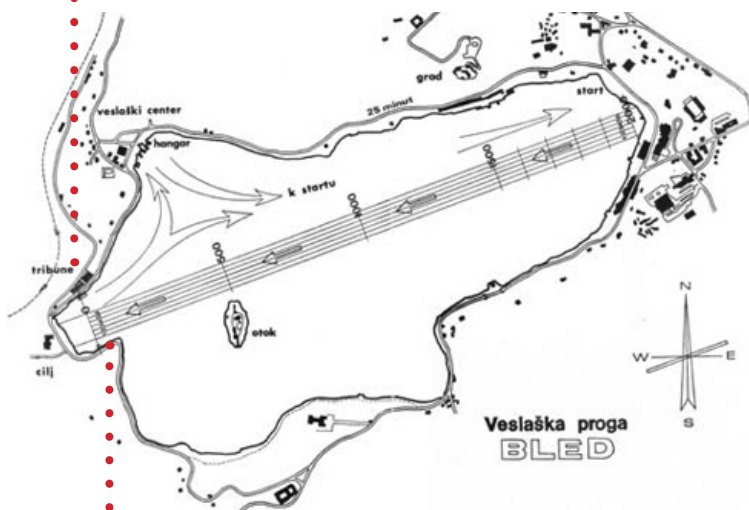
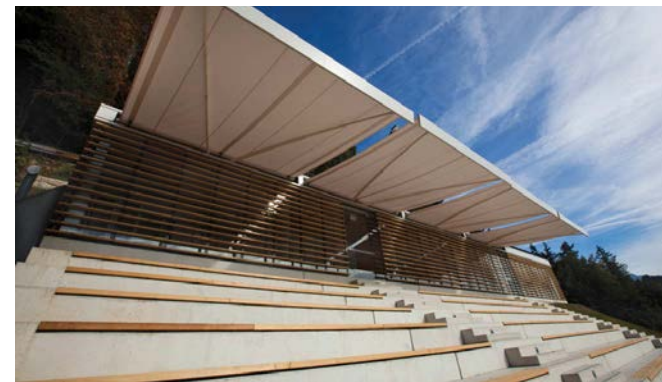
Open: semi publiek
(Tijdens onze reis gesloten i.v.m. schoolvakantie)

47

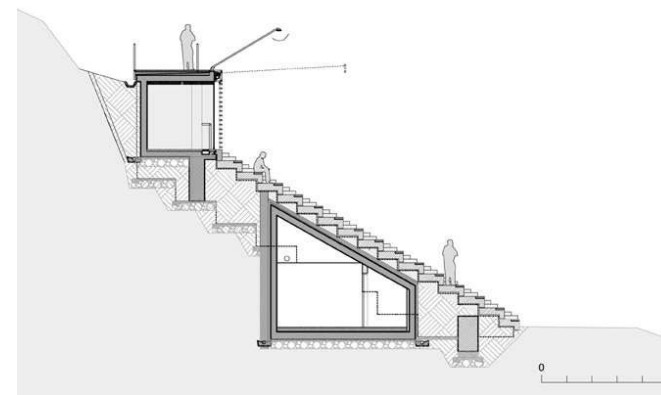

Tribuna roeiclub. Arch. MultiPlan. 2010

Jurytoren. Arch. Sandra Banfi Škrbec, Iztok Lemajič, Miha Kajzelj, Iztok Kavčič. 2010

Roeien met de riemen die je hebt?

René Thijssen

Het was in de beginjaren '60 dat ik als opgroeiende puber via radio en televisie alles wat sport was wilde horen of zien. Zo kreeg je mee dat er ook WK's bij het roeien waren. In 1964, de tweede keer dat ze gehouden werden was dat in Bled. Daarna zijn ze nog drie keer in Bled gehouden. Om ook in de toekomst verzekerd te zijn van WK's moet een accommodatie voldoen aan de eisen van deze tijd. Dat hebben ze in Bled gedaan door het botenhuis aan te pakken en een nieuwe tribune te bouwen. De jurytoren ligt aan de andere kant van de roeibaan. Ontwerp door Sandra Banfi Škrbec e.a.

Vroeger gebeurde dat onder het toezicht van de Joegoslavische leider Tito vanuit zijn theehuis aan de oever van het meer, waar wij in aanwezigheid van de burgemeester van Bled genoten hebben van een lekker glas wijn met hapjes en een prachtig uitzicht over het meer maar zonder roeiwedstrijden! Overigens een burgemeester die aardig Nederlands sprak omdat hij vroeger een hotel had en er veel Nederlanders op bezoek kwamen! In de begin jaren hebben enkele Nederlanders goud veroverd op deze WK's. De meest bekenden zijn Jan Wienese in 1968 en Nico Rienks in 1991.

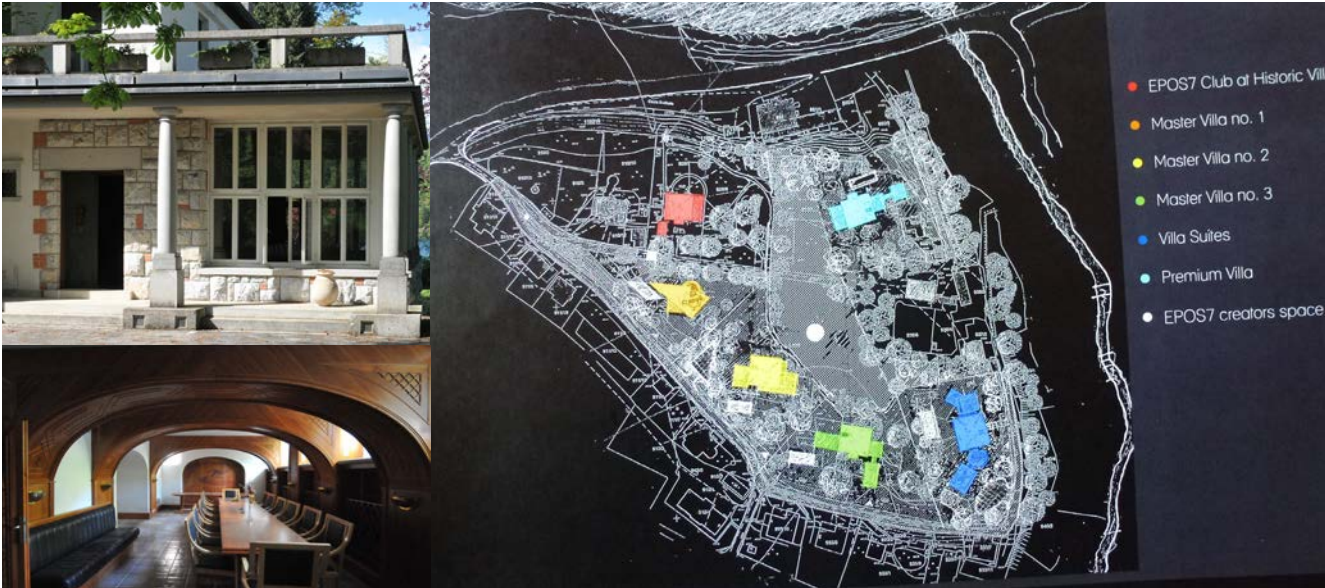
Het plan is ontworpen door MultiPlan Architects uit Ljubljana. Het bureau is in 1999 opgericht. Zij hebben een groot aantal projecten gerealiseerd waaronder Town Hall in Praag in 2016, appartementen in Ljubljana in 2014, Art Gallery in Zagreb in 2014 en het Gerlachius Museum in Mantta Finland.

[RT]

Roeiclub aan het meer van Bled, nabij camping Bled
Arch. MultiPlan arhitekti, 2010.

<http://www.archdaily.com/92731/rowing-centre-in-bled-multi-plan-arhitekti> 49

NB project niet bezocht

Villa Epos, aanbouw serre door Jože Plečnik, 1936. Plan projectontwikkelaar met 6 villa's op het terrein.

Eko-huisjes

Villa Bled, tegenwoordig een hotel.

Belvédère(theehuis Tito) - kunstwerk Slavko Pengov

Toetje van de reis

Mechtild Linssen

Het is het toetje van de reis. Met de burgemeester Janez Fajfar van Bled klimmen we eerst naar het oude kasteel. Van daaruit kijken we uit over het meer van de stad. Aan de overkant zien we de camping liggen, waar we naar eco-huisjes gaan kijken en Vila Bled. In het daarbij gelegen theehuis zullen we een afsluitende borrel met de burgemeester gaan drinken. De eco-huisjes op de camping zien er aan de buitenkant leuk uit, maar de bitumen shingles op het dak doen niet bepaald eco aan en de plattegrond oogst de nodige kritiek. Het woongedeelte is donker en smal, de kinderslaapkamer inpandig. De oudersslaapkamer is verreweg de mooiste ruimte. Daar waar de huisjes bezet zijn, zie je de huurders dan ook chillen op het grote bed. Bij Vila Epos, een leegstaande villa uit 1930 met het kenmerkende houten interieur van architect Plečnik worden we ontvangen door een beetje gladde projectontwikkelaar die de villa heeft gekocht om er 6 nieuwe villa's bij te bouwen. Vila Epos heeft een prachtige grote kamer met aan drie kanten ramen die uitkijken op de

tuin en een bijzondere sociëteitsruimte met barretje en wijnopslagplaats in de kelder. Vila Bled, in 1946 en 1947 gerenoveerd door Vinko Glanz, een leerling van Plečnik, is nu een luxe hotel. Het is gerenoveerd als zomerverblijf voor Tito. De wandschilderingen van de partizanenstrijd herinneren aan die tijd. In de jaren '20 is Plečnik al bezig geweest met een ontwerp voor de villa. Dat was in opdracht van koning Aleksander Karađorđević voor een andere plek in de buurt. Dat ontwerp is nooit gerealiseerd. De eerste versie van Vila Bled is begin jaren '40 voor de Duitsers gebouwd op de plek van een oude gesloopte villa door Danilo Fürst, ook een leerling van Plečnik. Direct achter Vila Bled eindigen we ons bezoek aan Bled met een borrel en lekkere hapjes in de beeldschone ruimte met uitzicht over het meer van het Belvédère Paviljoen. Dit was Tito's theehuis. Het ontwerp is weer van Plečnik. En ook hier hangt weer een indrukwekkend proletarisch kunstwerk aan de muur (mozaïek). [ML]

Kasteel Bled
16de eeuw, kapel met fresco's
Grajska cesta, Bled

Eko Koncept. Prefab vakantiehuisjes
Kidričeva cesta 10c, Bled
Arch. Tomaž Noč, Katarina Arsekić, 2015

Vila Epos
Cesta Gorenjskega Odreda, Bled
Arch. Jože Plečnik. Uitbreiding 1936

Vila Bled
Cesta svobode 26, Bled
Arch. Jože Plečnik, 1947

Tito's theehuis
naast Vila Bled
Arch. Jože Plečnik

Slovenië was deze keer het reisland van AetA en de steden die we daar bezocht hebben waren verrassend mooi, vriendelijk, veelzijdig en schoon.

De weidse vergezichten met de besneeuwde bergtoppen op de achtergrond waren magisch.

Het programma was, zoals altijd eigenlijk, zeer goed voorbereid en had een paar toegevoegde elementen (het bezoek aan de ambassadeurswoning, de rondleiding door de burgemeester van Bled) die zeer gewaardeerd werden.

De ingelaste vrije tijd was prettig en er was zelfs af en toe tijd voor een kopje koffie.

Het weer viel alleszins mee, de hotels waren goed en we hebben lekker gegeten.

De sfeer in de groep was prima en er werd veel gekletst, veel gelachen en heel veel gefotografeerd.

De mensen die deze excursie georganiseerd hebben verdienen een compliment en onze hartelijke dank.

[HT]

René Thijssen
Minke Wagenaar

Joost de Haan

Hermine Thijssen

Bart Duvekot
Juliëtte Daniëls

Joke Vos

Loes Verhaart

Josephine Lappia

Paul Lappia

Peter Sas

Wijnand Looise

Harrie van Helmond

Jure Grohar

Ellen van Kessel

Aryan Sikkema

Evy Augusteijn

VERSLAG

studiereis Ljubljana, Kranj, Bled.

georganiseerd door

Genootschap Architectura et Amicitia

www.aeta.nl

55

Organisatie excursie:

Madeleine Steigenga,

Wijnand Looise,

Harrie van Helmond.

Coordinator teksten en illustraties:

Aryan Sikkema

Redactie/layout:

Evy Augusteijn

Foto's:

Cees Brandjes, overige deelnemers en Internet.

Gids in Ljubljana:

Jure Grohar

juregrohar@gmail.com

